

Larvik
kommune

Kulturavdelingen

Kulturplan for Larvik kommune

2018 – 2028

Innhold

Forord	04
1 Innledning	06
2 Planens rammeverk	07
2.1 PLANENS STRUKTUR	07
2.2 PLANFORUTSETNINGER	07
2.3 ANDRE PLANER	07
2.4 KULTURLOVEN	07
2.5 KULTURBEGREPET OG AVGRENSNINGER	07
3 Innsatsområder	08
3.1 KUNST OG KULTUR I OPPVEKSTLØPET	09
3.1.1 Kunstens egenverdi	09
3.1.2 Kunstfag og kognitive strukturer	10
3.1.3 Sentrale utfordringer	10
3.1.4 Kunst og kultur i oppvekstløpet – et samspill	11
3.2 KULTUR OG FOLKEHELSE	17
3.2.1 Kunnskapsgrunnlag	17
3.2.2 Utfordringer	19
3.2.3 Aktører	21
3.3 KULTUR SOM DRIVER I STEDS- OG BYUTVIKLINGEN	23
3.3.1 Stedsidentitet	23
3.3.2 Kulturelle virkemidler	24
3.3.3 Kulturarv	27
3.3.4 Kultur- og stedsutviklingsprosjekter	27
3.3.5 Samhandling i steds- og byutviklingen	29

4 Kulturaktører	30
4.1 FRIVILLIGHETEN	30
4.1.1 Tilskudd og økonomisk forutsigbarhet	31
4.1.2 Møteplasser og nettverk	31
4.1.3 Tilgjengelige og tilpassede arenaer og lokaler	31
4.2 PROFESJONELLE KUNSTNERE.....	32
4.3 KULTURNÆRING	33
4.3.1 Mentorordningen	33
4.4 KULTURINSTITUSJONER	33
4.4.1 Kommunale institusjoner	33
4.4.2 Delvis kommunale kulturinstitusjoner	33
4.4.3 Ikke-kommunale kulturinstitusjoner	35
5 Tiltak	36
5.1 KUNST OG KULTUR I OPPVEKSTLØPET	36
5.2 KULTUR OG FOLKEHELSE	37
5.3 KULTUR SOM DRIVER I STEDS- OG BYUTVIKLINGEN	37
5.4 KULTURAKTØRER	38
5.4.1 Frivilligheten	38
5.4.2 Profesjonelle kunstnere.....	38
5.4.3 Kulturnæring.....	39
5.4.4 Kulturinstitusjoner.....	39
LOVVERK OG ANDRE RELEVANTE PLANER OG DOKUMENTER....	40

Forord

”Kultur er kjernen til livet. Kultur er det som samler folket, som skaper begeistring, setter i gang følelser, skaper vennskap, og utvikler hele mennesker”.

Slik beskriver en av Larviks innbyggere hva kultur betyr for han/henne. Andre har beskrevet kultur som ”møter og opplevelser som rører ved oss” eller som ”...opplysning og utvikling av mennesker”. Begrepet «kultur» har ulik betydning for mennesker, men kultur er likevel tilstede i nesten alt vi foretar oss. Kultur har ikke bare egenverdi i seg selv, men påvirker også positivt oppveksten, vår følelse av tilhørighet og vår helse.

For mange høres kanskje begrepet kulturplan ut som en selvmotsigelse. Er det ikke nettopp det spontane, «galskapen» og evnen til nyskaping, som karakteriserer kunst og kulturuttrykk? Kulturplanens hensikt er ikke å styre kulturen i Larvik, men at kommunen skal gi næring til, samt være tilrettelegger for, det mangfoldige kulturlivet.

Larvik kommune har lenge vært en kulturkommune uten at dette har vært forankret i en plan. Det er derfor et overordnet mål at denne kulturplanen blir en plattform og et strategisk verktøy for den videre utviklingen av kulturlivet i kommunen. Ambisjonen er at kultur i større grad skal sette preg på og påvirke den generelle samfunnsutviklingen i Larvik.

Kulturarbeidet i kommune er ikke et offentlig ansvar alene, men et samspill mellom mange aktører. Men en god kulturkommune samhandler med sine innbyggere og de ulike aktørene, og i den politiske bestillingen av kulturplanen fremgikk det også at arbeidet med planen skulle være så representativ som mulig for hele det mangfoldige

kulturlivet i Larvik. Det medførte involvering av både lokalbefolkningen, kulturaktører og kommunale virksomheter. Involveringen har foregått via ulike folkemøter, arbeidsverksteder, samt at det har vært gitt muligheter for alle til å gi direkte innspill i hele planprosessen. Med utgangspunkt i innspillene er denne kulturplanen bygget på idéen om at innbyggermedvirkning og samskaping er avgjørende for å skape og videreutvikle et attraktivt og blomstrende lokalt kulturliv. Larvik har et mangfoldig kulturliv med både små og store aktører. I en planprosess er det derfor for omfattende å nå alle, men denne kulturplanen er dynamisk og levende. Den er skrevet i et 10-års perspektiv der det legges opp til god dialog, kommunikasjon og samskaping med alle kulturaktørene i Larvik i hele perioden.

Kulturplanen har blitt utarbeidet parallelt med kommunesammenslåingen av Lardal og Larvik. Fellesnemnda som ble opprettet for å samordne og forberede sammenslåingen, besluttet at Kulturplanen skulle utarbeides samlet for de to kommunene og bli ett felles dokument. Involveringsprosessen ble derfor gjennomført i begge kommunene. Dette har ført til flere runder der man har endret, videreutviklet og spesifisert kulturplanens mål og innhold. Det har tidvis vært krevende å bygge kulturplanen på prinsippet om samutvikling, men dette har vist seg helt nødvendig for å utvikle en så omfattende, ambisiøs og demokratisk kulturplan som mulig.

Larviks kulturliv har et stort omfang.

Larviks profesjonelle kunstnere og andre kunst- og kulturaktører, lag og foreninger, frivilligheten og enkeltpersoner har vist stort engasjement rundt kulturplanarbeidet, og dette farger planen. Denne Kulturplanen ønsker å stimulere til en videreutvikling av det eksisterende, men også gi åpenhet for nye uttrykk og aktører i den kommende 10-årsperioden. Hver enkelt kulturaktør vil ikke finne sitt navn i planen, men vil kunne plassere seg i forhold til retningen som er gitt for de ulike innsatsområdene.

Som en av Larviks innbyggere formulerte det: «Kulturplanen bør være for oss, menneskene i Larvik». Kommunen skal skape rammeforutsetninger for gode kulturopplevelser for nettopp menneskene i Larvik. Derfor vil kommunen fokusere på samskaping, for å opprettholde og videreutvikle et fortsatt dynamisk og aktivt kulturliv lokalt. Kulturplanen viser hvordan kultur er viktig i seg selv, men også hvordan kultur er et bærende element knyttet til det å vokse opp i Larvik, i folkehelsearbeidet, og som driver i steds- og byutviklingen. Kultur er et svært omfattende begrep, og planen kan derfor ikke omfatte alle elementer. Det betyr ikke at aktører, temaer og tiltak som ikke er omtalt, ikke også er viktige. Flere aktører, temaer og tiltak vil dessuten kunne bli innlemmet i denne planen på et senere tidspunkt, ved rullering av planen eller i forbindelse med den årlige behandlingen av strategidokumentet.

God lesing.

Virksomhetsleder,
Bård Jacobsen

1. Innledning

Med denne kulturplanen ønsker Larvik kommune å fremme en ambisjon om å la kultur være den sentrale drivkraften i utviklingen av et mangfoldig og rikt liv for menneskene i Larvik.

Kunst og kultur lar seg vanskelig definere og lar seg ikke måle på en konstruktiv måte. Likevel – kunsten og kulturen gjør noe med oss. Kultur- og kunstfeltet besitter så mye kraft og verdi at det i seg selv legitimerer behovet for en egen strategi i en kommunekontekst.

Det er vanskelig å omtale emosjonene som kunsten frembringer, og betydningen kulturen har for mennesket, i en kommunal plan, fordi kunst og kultur oppleves så altomfattende, spontant og personlig. Men kraften kunsten har, er så stor at verdien og gevinsten er uvurderlig i både et menneskelig og et samfunnsmessig perspektiv. Dette skal denne kulturplanen ivareta. Som en god kulturkommune skal det i Larvik arbeides for at kunst og kultur skal være en sentral drivkraft.

Mennesker trenger kunsten og dens helt unike evne til å utfordre, gi nye perspektiver, utvide horisonter, og til å oppleve noe som er større enn en selv. Kunst og kultur erfares subjektivt og individuelt. Samtidig knytter det mennesker sammen, og skaper samhold og tilhørighet.

I tillegg til å inneha en vesentlig verdi i seg selv, har kunst og kultur også stor innvirkning på og betydning for andre samfunnsområder, og innehar et uvurderlig potensial som virkemiddel i realisering av overordnede samfunns mål. Derfor er det i denne Kulturplanen valgt ut tre innsatsområder, hvor ambisjonen om å styrke kultur som drivkraft kommer tydelig frem. Kunst og kultur skal være en sentral del av oppvekstfeltet og folkehelsearbeidet, og en viktig driver i steds- og byutviklingen. De tre innsatsområdene, oppvekst, folkehelse og steds- og byutvikling, favner om alle mennesker i Larvik, nærmiljøene og samfunnet som binder disse sammen. Larvik skal være et attraktivt sted å bo og leve, både nå og i fremtiden. Kultur skal stå sentralt i arbeidet med å skape et samfunn som ivaretar hele mennesket og bygger fellesskapet, et samfunn der alle finner sin plass.

Kulturplanen tar utgangspunkt i et perspektiv på samfunnsutviklingen hvor kultur legges til grunn som en vesentlig ressurs med stort potensiale, og som en viktig drivkraft innenfor ulike satsingsområder i kommunepla-

nens samfunnsdel. Målene skal nås gjennom engasjement, alles deltakelse, opplæring, vekst og verdiskaping, som igjen er forutsetninger for god velferd og et like verdig liv for alle. Kommunen har også overordnet mål om befolkningsvekst, økt kompetanse og næringsvekst. Denne kulturplanen viser at det finnes et stort potensiale for at kunst og kultur kan være viktige drivere for å oppnå disse samfunnsmålene. Menneskene er den viktigste ressursen i dette perspektivet.

Det er viktig å utvikle et samfunn som tilrettelegger for gode rammer for utvikling og gjennomføring av idéer og engasjement. Larvik skal kjennetegnes ved et mangfold av kulturuttrykk. Det betyr at Larvik skal være et samfunn som både anerkjenner og bygger videre på lokal historie og stedets unike stedlige kvaliteter, men som også anerkjenner potensialet i utvikling av nye idéer. Dette doble perspektivet gjennomsyrrer Kulturplanen, og henger sammen med kommunens ambisjon om å utvikle Larvik som kommune og gjøre kommunen mer attraktiv, som et levende sted.

For å oppnå sentrale samfunns mål bør kommunen og virksomhet Kultur, idrett og fritid inneha en ledende rolle som både fagleverandør og tilrettelegger. Tilretteleggerrollen skal innrettes mot å koble allerede eksisterende kulturaktører sammen, og styrke og bygge nettverk. Det frivillige kulturlivet spiller en svært sentral rolle i dette og betydningen av ildsjeler og frivillig innsats er uvurderlig når det gjelder å skape et mangfoldig og rikt kulturliv. Kommunen skal også bruke sin fagkompetanse innenfor kultur- og kunstfeltet til å skape bevissthet om hvilke gevinster en økt satsing på kultur gir. I tillegg skal denne fagkompetansen også brukes til å styrke kommunens egne kunstfaglige og kulturelle tiltak. Dette vil utdypes i kapitlet om kulturplanens tre innsatsområder.

Møteplasser som tilrettelegger for kontakt mellom mennesker, er helt sentrale for verdiskaping, demokrati og livskvalitet. Kulturaktørene kan fylle de sosiale og kulturelle møteplassene med aktivitet og innhold, og slik bidra til et levende samfunn hvor innbyggerne er i kontakt med hverandre. Kunst bygger hele mennesker, og åpner for ekte og god samhandling. Kunsten gir nye perspektiver, den provoserer, skaper mellommenneskelige møter, og kan bidra til raushet og inkludering. Det må legges til rette for samskaping med utgangspunkt i Larviks egne ressurser. En slik samhandling vil gi en økt livskvalitet for flere i Larvik.

2. Planens rammeverk

2.1 Planens struktur

Planen er delt inn i to deler: Den første gir et kunnskapsgrunnlag og det strategiske rammeverket for den fremtidige kulturplanleggingen i kommunen. Den andre delen viderefører og operasjonaliserer det strategiske rammeverket ved å forslå konkrete tiltak for hva som skal skje på kulturfeltet de neste ti årene, og hvem som er aktørene i utførelsen av disse.

2.2 Planforutsetninger

Kulturplanen er en temaplan for kultursatsningen i kommunen. Den blir et viktig redskap for å oppnå en målrettet og strategisk tilnærming til kulturfeltet. Som temaplan er den overordnet og strategisk. Likevel legger planens prioriteringer grunnlag for konkrete tiltak.

2.3 Andre planer

Denne planen forholder seg til lover, regler og vedtatte planer som er relevante for kommunens kulturvirksomhet, dette gjelder nasjonale, fylkeskommunale og kommunale føringer.

2.4 Kulturloven

Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksomd (kulturlova) har som formål å fastlegge offentlige styresmakters ansvar for å fremme og legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle kan få mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk.

Med «kulturvirksomhet» menes det å

- skape, produsere, utøve, formidle og distribuere kunst- og andre kulturuttrykk
- verne om, fremme innsikt i, og videreføre kulturarv
- delta i kulturaktivitet
- utvikle kulturfaglig kunnskap og kompetanse

Kulturloven stadfester kommunenes ansvar for:

- at kulturlivet har forutsigbare utviklingsvilkår
- å fremme profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbudet, og legge til rette for deltakelse i kulturaktiviteter
- at personer, organisasjoner og institusjoner har tilgang til informasjon om ordninger med økonomisk støtte og om andre virkemidler og tiltak

2.5 Kulturbegrepet og avgrensninger

«Kultur» er et komplekst begrep som blir brukt om mye, og i en kulturplan er det behov for en spissing av begrepet.

Kulturpolitikken retter seg mot felles velferdsgoder innenfor kulturområdet. I en kommunal kulturplan må «kultur» derfor begrepsfestes for å si noe om hvordan kultur som et politisk og administrativt saksområde blir avgrenset.

Enger-utvalget lanserte i Kulturutredningen 2014 begrepet «ytringskultur», for å i større grad presisere og konkretisere kulturpolitikens virkefelt, sammenliknet med det tidligere rådende og mer «altomfattende» «utvidede kulturbegrepet» som har ligget til grunn for norsk kulturpolitikk siden 1970-tallet.

Begrepet ytringskultur angir kultur som et eget praksisfelt, og har to bestanddeler: På den ene siden viser begrepet til virksomheter som dreier seg om formidling, vern og videreføring av materiell og immateriell kulturarv. På den andre siden viser ytringskultur til det som i vid forstand kan kalles kunstnerisk virksomhet, og som omfatter produksjon og utøvelse av musikk, scenekunst, litteratur, visuelle kunstarter og film, tv, video og dataspill. Begrepet omfatter den profesjonelle og ikke-profesjonelle utøvelsen av disse uttrykksformene, og til formidlingsaktiviteter og opplæring og utdanning som er knyttet til disse. Det viser også til det å tilegne seg slike kulturuttrykk som mottaker og publikummer. Det er totaliteten av disse aktivitetene og kommunikasjonsprosesser som oppstår på grunnlag av dem, det siktes til med begrepet ytringskultur.

I Larvik kommunes kulturplan legges begrepet ytringskultur og den tilhørende avgrensningen av det kulturpolitiske ansvarsområdet til 1) virksomheter og aktiviteter knyttet til materiell og immateriell kulturarv, og 2) kunstnerisk virksomhet i vid forstand, det vil si det som omfattes av begrepene profesjonell kunst og populærkultur, og aktiviteter i det frivillige kulturlivet.

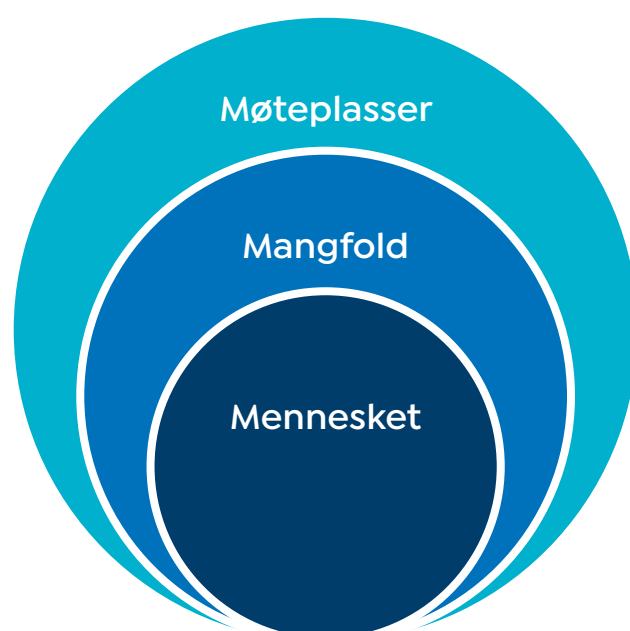
Den valgte avgrensningen av kulturplanens virkefelt, medfører at idrett og friluftsliv ikke blir omtalt i denne planen. Det vises til Larvik kommunes kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.

3. Innsatsområder

Planens har tre innsatsområder; kultur i oppvekstløpet, kultur og folkehelse, og kultur som driver i steds- og byutviklingen. Innsatsområdene har ett felles utgangspunkt – mennesket. Det er i mennesket og i møter mellom mennesker det skapes idéer, omsorg, læring, utvikling og innovasjon. Innbyggerne i Larvik er målgruppen for denne planen – hver og en.

Med kulturplanen ønsker kommunen å bidra til å bygge et samfunn der det tas utgangspunkt i det enkelte individ, og der målet er å skape et mangfoldig samfunn der alle føler seg sett og ivaretatt. Et mangfoldig samfunn er inkluderende, det er et samfunn som legger til rette for at alle skal ha god livskvalitet. Kunsten er i en slik sammenheng unik, ved å knytte mennesker sammen på tvers av alder, etnisitet, status og bakgrunn, samtidig som den ivaretar det enkelte individet. Menneskene skal bli sett på som en ressurs, som en bidragsyter i arbeidet med å skape et trygt, inkluderende og innovativt samfunn.

Kulturelle og sosiale møteplasser er et gjennomgående tema i planen. Møteplasser er arenaer der mennesker samles. Det kan dreie seg om møter mellom to mennesker eller en stor forsamling. Fellesnevneren for gode møteplasser er at mennesker får positive opplevelser av å være der – en følelse av tilhørighet. Mennesker trenger sosiale og kulturelle møteplasser, steder der de kan være sammen med andre, kommunisere og dele opplevelser. Det å ha en møteplass der man trives og blir sett, gir livskvalitet. Videre er tilrettelegging for slike møteplasser viktig fordi det skaper arenaer hvor befolkningen får delte erfaringer og referanser. Kulturlivet er en sentral premissleverandør for slike møteplasser og fellesarenaer for befolkningen, for de sosiale og kulturelle møteplassene må ha en form og et innhold. Formen og innholdet skapes i stor grad av kulturlivet.

Planens tre innsatsområder knyttes sammen ved å vektlegge kulturens avgjørende rolle i lokalsamfunnet, med fokus på hvordan kommunen gjennom kulturelle tiltak og virkemidler kan ruste samfunnet og bygge livskvalitet hos hver enkelt innbygger, samt hvordan kommunen og øvrige kulturaktører kan samarbeide for å skape viktige møteplasser for alle.

Det er viktig å understreke at de tre innsatsområdene har flere krysningspunkter og utgjør en helhet, og at de derfor må sees i sammenheng med hverandre. Dette gjelder også tiltakene i planen.

3.1 Kunst og kultur i oppvekstløpet

OVERORDNA MÅL

- Styrke kunstfagene i oppvekst- og opplæringsløpet.
- Sikre bred tilgang og god kvalitet på kulturopplevelser og fritidsaktivitet for barn og unge.
- Skape et mer inkluderende miljø for utsatte barn og unge, ved systematisk og langsiktig arbeid med kunst og kultur som verktøy.

Det er viktig å erkjenne at barn og unge er en målgruppe som har like stort krav på kvalitet i det de presenteres for, som voksne. Det må sikres at barn og unge har god tilgang på et rikt kunst- og kulturtilbud i kommunen, og at tilbudene er tilpasset deres behov og ståsted.

FNs barnekonvensjon artikkel 31 stadfester barns rett til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder, og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet. Konvensjonen påpeker samtidig at voksne/myndigheter skal fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv, og oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle og kunstneriske aktiviteter, og rekreasjons- og fritidsaktiviteter. Konvensjonen understreker ansvaret voksne og myndigheter har for at barn og unge har den tilgangen til kunst, kultur og fritidsaktiviteter, som de rettmessig har krav på. På denne bakgrunnen blir det tydelig hvor viktig et godt samspill mellom ulike aktører i kommunen er, for å skape et helhetlig, godt og bredt tilbud som fanger opp alle barn og unge.

3.1.1 KUNSTENS EGENVERDI

«Kunsten er barnets språk, kulturen er deres arena»

REIDAR HJERMANN

Regler, sang, farger, eventyr og lyder opptar barn fra fødsel av. De skaper det, kommuniserer med det og utforsker det. Barna opplever verden gjennom kunsten, lærer av den og former identiteten sin gjennom den. Kunsten former barn til selvstendige og tenkende individer.

Kunstens største styrke ligger nettopp i egenverdien. Musikk, teater, dans og visuell kunst er en kraft og kunnskapsform som skiller seg fra andre kunnskapsformer. Kunst kommuniserer og gir ingen svar, stiller bare nye spørsmål, og er kreativ og subjektiv. Kunsten gir barn og unge opplevelser samtidig som den er et eget faglig håndverk der barn og ungdom kan utvikle ferdighetene til selv å skape kunstuttrykk. Disse opplevelsene må ikke alltid ha en hensikt, men har en verdi i seg selv. De trenger ikke alltid kontekstualiseres og nytteforklares, men eksisterer på egne premisser hos det enkelte barn.

Gjennom hele oppvekstløpet har barnehage, skole og fritidsaktiviteter stor betydning for barn og unges identitetsbygging. I denne prosessen står kunstfagene svært sentralt. Det å oppleve og uttrykke seg gjennom kunst, handler om å vise hvem man er, om å bygge et selvstendig «jeg». Slik formes en personlighet, basert på det å være menneske og ikke kun et instrumentelt redskap som skal møte fremtidens kompetansebehov.

For at dette skal skje på en kvalitetsmessig god måte, kreves langsiktig systematikk, veiledning og god tilgang til kunsten. Ved å bli eksponert for kunst og kultur (fra tidlige alder og i hele oppvekstløpet), vil barn og unge utvikle et bredt uttrykksregister, slik at de kan bli trygge i sin måte å tenke på, skape mening og knytte bånd til andre.

3.1.2 KUNSTFAG OG KOGNITIVE STRUKTURER

Forskning er tydelig på at kunstfaglig aktivitet utfordrer hjernen på en mer kompleks måte enn det andre kunnskapsformer gjør. Massiv internasjonal forskning er entydig på at kunstfaglig aktivitet generelt, og musikk spesielt, genererer kompleks aktivitet i hjernen, og på en helt annen måte enn ved andre aktiviteter. Systematisk og kompetent arbeid med estetiske fag stimulerer utviklingen av kognitive strukturer på et helt unikt vis:

We know that the brain has a system of neural pathways dedicated to attention. We know that training these attention networks improves general measures of intelligence. And we can be fairly sure that focusing our attention on learning and performing an art — if we practice frequently and are truly engaged — activates these same attention networks. We therefore would expect focused training in the arts to improve cognition generally. **Michael I Posner, Ph. D.**

Music lessons in childhood (...) are associated with small but general and long-lasting intellectual benefits that cannot be attributed to obvious confounding variables such as family income and parent's education. **Glenn Schellenberg, Department of Psychology, University of Toronto**

Kunstfaglig aktivitet er så ladet med tanker, erfaringer, bevegelse, kognitive prosesser og subjektivitet at den utfordrer den enkelte på helt spesielle måter. I følge Schellenbergs arbeid er kognitiv gevinst mest synlig i musikkfaglige aktiviteter, mens sosiale ferdigheter er en gevinst gjennom arbeid med teater og drama.

Universitetet i Aarhus har etablert et eget institutt "Music in the brain" som forsker på den store påvirkningen musikk har på hjernen. Musiker og professor ved universitet, Peter Vuust, er blant forskerne som står bak en omfattende undersøkelse der 20 000 elever på alle trinn i grunnskoleløpet er involvert. Resultatet er entydig, musikkutøvende barn og unge husker tall bedre.

Det er ny, unik viden, som har stor betydning for vores viden om, hvordan musik påvirker og ændrer hjernen. **Peter Vuust**

Å argumentere for økt fokus og satsing på kunstfaglige aktiviteter for barn og ungdom er enkelt, når internasjonal forskning peker på den massive gevinsten med tanke på utvikling av kognitive funksjoner, som igjen er tett knyttet til læring. Dette bør derfor vies oppmerksomhet, og gjenspeiles i kommunens fremtidige planer som omhandler oppvekst og kultur.

3.1.3 SENTRALE UTFORDRINGER

Det er påvist store forskjeller i befolkningens deltakelse i kulturliv og kulturaktiviteter, som skyldes både geografi, infrastruktur og manglende tilbud. Andre årsaker til skjevhetene kan skyldes hindringer knyttet til økonomi, tilgjengelighet, åpenhet, grad av nettverk og inkludering. Kommunen har et ansvar for å forsøke å utjevne slike skjevheter i kulturbruk og –deltakelse blant alle kommunens innbyggere, uavhengig av sosial bakgrunn, kjønn, geografisk bosted, etnisitet og funksjonsevne. Det offentlige har i denne sammenheng et særskilt ansvar overfor barn og unge som av ulike årsaker mangler muligheter til å delta og bli inkludert.

Psykiske utfordringer hos barn og unge

Opplevelsen av ensomhet blant barn og ungdom er en økende utfordring. Mange vil peke på prestasjonssamfunnet og digitaliseringen som to av årsakene. Det å oppleve å ikke være inkludert, stå utenfor, er anskuelig å håndtere for et ungt menneske. I tillegg vil det i en slik situasjon være krevende å ivareta et godt læringsløp. Kunst og kultur er i sin natur samlende og forskjellsutviskende. Det gir barn og unge muligheten til å være seg selv og dermed bygge varige og gode sosiale relasjoner.

Ungdomskulturen er i stadig endring og et sentralt mål må være å etablere et dynamisk tilbud som stadig imøtekommer ungdommens interesser. Dette vil gjøre det attraktivt for flere å engasjere seg i kulturelle aktiviteter på fritiden og dermed komme i kontakt med andre.

Ungdata-undersøkelsen for 2017 støtter dette. Barn og ungdom i Larvik forteller gjennom undersøkelsen at de er mer plaget av ensomhet og depressive symptomer enn gjennomsnittet i Norge. I tillegg øker bruken av digitale medier samtidig som mange savner en sosial møteplass. Det er flere faktorer som påvirker resultatet av en slik undersøkelse, men likevel er dette tall som gir signaler om hvordan ungdommene har det, og det er det viktig å lytte til. Og ikke minst gir det en retning i forhold til hvilke kulturaktiviteter som treffer de som opplever utenforskap.

Inkludering

Innvandrere til Norge har med seg et språk som er universelt; kunst og kultur. Verktøy knyttet til dette språket kan bidra til at integreringsprosessen går lettere, at de får anledning til å være seg selv, etablere nettverk og trygge relasjoner. Musikken kan gi dem positive opplevelser og sosiale møteplasser, der de kan møte andre og delta i aktiviteter, og slik komme raskt i gang med integreringsprosessen. Kunst og kultur kan generelt brukes målrettet og systematisk som et verktøy for å skape nettverk og trygge og varige relasjoner, som er fundamentalt og grunnleggende for å være mottakelig for læring. En viktig målsetning vil være å skape et sosialt nettverk rundt nybosatte barn og unge, et nettverk preget av langsiktighet, gjensidig glede og trygghet.

Opplæring av kunstfagene kan være en døråpner til det å tilegne seg annen relevant faglig kunnskap for barn og unge:

Deltakelse og mestring er sentralt for alle elever. I praktiske og estetiske fag kan nyankomne minoritetsspråklige elever delta og mestre selv med begrensede norskerferdigheter. Disse fagene gir mulighet for praktisk læring med bruk av flere sanser, og nye ord og setninger blir lettere å forstå når man samtidig kan se og høre og berøre. **Hanne Haugli NAFO**

Innvandrerfamilier deltar i mindre grad i kulturarrangementer for alle, og at deltakelse i organiserte kultur- og fritidsaktiviteter fortsatt er lav i gruppen barn og unge med innvandrerbakgrunn, sammenliknet med majoritetsbefolkningen.

Kommunens tilskuddsordning til kulturformål er et av flere virkemiddel for å bidra til at alle barn og unge i kommunen får delta i meningsfulle og kompetansegivende kultur- og fritidsaktiviteter. Med tildeling av kulturtilskudd ønsker kommunen blant annet å bidra til at organisasjoner, kulturinstitusjoner og andre kulturaktører innarbeider integrerings- og mangfoldsperspektivet i sitt arbeid. Tilskudd som gis for å stimulere til aktiviteter for, av og med barn og unge, kan fremme arbeid som fokusere på mangfold, toleranse og alles deltakelse.

Fattigdom blant barn og unge

Barnefattigdom i Norge handler i mindre grad om mangel på nødvendige forbruksvarer, men heller om utenforskap og eksklusjon. Nyere forskning viser også at det er sterk sammenheng mellom barnefattigdom og deltakelse på sosiale aktiviteter, og ikke minst en klar sammenheng mellom barnefattigdom og barnas psykososiale helse. Det er et mål at kommunen skal bidra til å motvirke eller dempe konsekvensene av fattigdom blant barn og unge. Kommunen skal ha klare strategier og satsningsområder, for å kunne bedre mulighetene for at flere barn og ungdom skal få engasjere seg i kultur- og fritidsaktiviteter og delta på viktige sosiale arenaer på fritiden, uavhengig av foreldrenes inntekt og sosiale situasjon.

3.1.4 KUNST OG KULTUR I OPPVEKSTLØPET – ET SAMSPILL

Kultur skaper gode rammer og møteplasser for barn og ungdom. Disse møteplassene preges av sosialt samspill, kreativitet, utforskning og mestring – i hele oppvekstløpet. Oppvekst er en kontinuerlig prosess som griper inn i alle deler av barn og ungdoms sitt liv. Kultur er og bør i større grad være en bidragsyter i dette oppvekstløpet.

Frivilligheten i kulturlivet fasiliterer mange av de viktige møteplassene som ivaretar barn og ungdom uavhengig av bakgrunn. I tillegg er barnehage, skole, kulturskole, andre kommunale tjenester, og ikke minst hjemmet, med på gi barn og ungdom kunstfaglige opplevelser og opplæring.

Profesjonelle kunstnere og kulturinstitusjoner har også en sentral rolle som leverandør av kunst- og kulturopplevelser til barn og unge. Slike opplevelser gir barn og unge retning og motivasjon i sin relasjon til kunst- og kulturfeltet.

I et samfunn der barne- og ungdomskulturen i stadig sterkere grad blir preget av digitalisering, fremmedgjøring, krav og prestasjoner, trenger barn og unge opplevelser og aktiviteter som ivaretar den menneskelige delen av oppveksten. Nysgjerrigheten, lekenheten og skapertrangen må tas vare på.

Kultur hjelper oss å forstå verden og hverandre fordi språket vårt ikke alltid strekker til. Det er nesten som om kunsten tar tak der ordene slutter. **Hege Knarvik Sande**

Barnehage og skole

Barnehage og skole er to av de viktigste arenaene for i barn og unges oppvekst, og derved de instansene som i aller størst grad bør sørge for at barn og unge har tilgang til kunstfagene, gir estetisk erfaring og opplæring. Det er helt essensielt at barnehage og skole vier nok plass til de estetiske fagene i opplæringsløpet.

Alle barn og ungdom har rett til å lære å være skapende og utøvende i et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykk i skolen. Å tørre å gi kunsten og kunstfagene en tydelig plass i læreplanverket vil være et viktig signal om at det er mer ved det å være menneske enn å skaffe seg riktig kompetanse i arbeidsmarkedet. **Hege Knarvik Sande**

Barnehager er generelt dyktige på dette. De jobber mye med å stimulere barns fantasi og skapertrang som en svært viktig del av både utdanning og virke. Når det gjelder skole er bildet mer utfordrende. Nasjonale undersøkelser viser at de estetiske fagene i skolen nedprioriteres og at timeantallet i disse fagene er redusert de senere årene. Som følge av dette utdannes færre lærere med spisskompetanse i de estetiske fagene, spesielt i musikk. I en slik situasjon blir det viktig med tett samarbeid mellom skolesektor og kultursektor, for å skape samarbeid og synergier for å få til en helhetlig, systematisk og god opplæring i de estetiske fagene, både på kort og lang sikt. Med det menes at det må forutsettes en samhandling mellom tjenestene som kommunen selv utfører og de ulike aktører i kommunen for å styrke tilgangen til kunst og opplæringen for barn og unge. Denne samhandlingen må være langsiktig og forpliktende.

Eстетiske fag bidrar til å utvikle en annen type forståelse enn vitenskapelig orienterte fag og gir rom for å utforske og eksperimentere uten at målet er å komme frem til riktig svar.
NOU – Fremtidens skole

Ludvigsenutvalgets rapport "Fremtidens skole, fornyelse av fag og kompetanser" peker på den fremtidige etterspørselen av kreativitet, innovative egenskaper, emosjonell kompetanse og dybdelæring.

Den nye medievirkeligheten stiller skolen, lærerne og lærerutdanningen overfor helt nye utfordringer. Det å ikke anvende kunstfagene i denne situasjonen er misbruk av elevenes tid og samfunnets ressurser. **Tor Helge Allern**

Ludvigsenutvalget peke videre på estetikkens betydning for forankring av kunnskap, og viser i sin rapport hvordan en estetisk erfaring som er subjektiv, sørger for at kunnskapen blir varig.

Figuren viser hvordan kognitive, emosjonelle og praktiske sider ved elevers læring må forankres i elevens sanseapparat og verdensoppfatning – en estetisk erfaring.

En estetisk erfaring blir å forstå som kjernen i læring - en forutsetning for at læring skal finne sted. For å få til dette må elevene utvikle en estetisk grunnkompetanse. En kompetanse i å reflektere, vurdere, validere og plassere kunnskapen i sitt liv. For å gi barn og unge en slik grunnkompetanse må kommunen og andre sentrale aktører samhandle gjennom hele læringsløpet.

«Think like an artist» er mottoet for Lincoln Center Education New York. De har etablert et program der målet er å dyrke fram et unikt sett av ferdigheter som anses uunnværlige for problemløsning, samarbeid, kommunikasjon, fantasi og kreativitet i det 21. århundret. Budskapet er at barn og unge kan lære seg ferdigheter som gjør dem rustet til å manøvrere seg i en dynamisk verden ved å øke kompetansen relatert til det å forholde seg til komplekse problemstillinger, til å kunne leve seg inn i, tenke kreativt, reflektere og vurdere, identifisere mønstre og gjøre koblinger – et svar på behovet for framtidig kompetanse. Verktøyet er kunstfagene. Målgruppen er alle, uavhengig av status, bakgrunn eller økonomi. Resultatene er massivt positive. Derfor satser senteret videre på dette, nettopp for å møte morgendagens kompetansebehov.

Kulturskolen

Kulturskolen har siden 1997 vært et lovpålagt kommunalt tilbud. Kulturskolen har sin forankring i opplæringsloven § 13-6, og formålet er å gi en opplæring av høy kvalitet, rikt mangfold med ivaretagelse av både bredde og talent. Videre er Larvik kulturskole sitt tilbud forankret i Rammeplan for Kulturskolen "Mangfold og fordypning". Med utgangspunkt i denne rammeplanen har Kulturskolen i Larvik en egen lokal fagplan der alle tilbudene og bakgrunnen for disse, er skissert.

Gjennom et bredt og innovativt tilbud som treffer godt i barne- og ungdomskulturen, gir Larvik kulturskole et avgjørende bidrag til barn og ungdom til den kompetansen de trenger for å bli fremtidens kulturaktører. Tilbudet er preget av både ivaretagelse av tradisjoner samtidig som kulturskolen hele tiden utvikler tilbud som er aktuelle og nyskapende. Larvik kulturskole tror på det å gjøre hverandre gode, derfor vektlegges samspill og undervisning i grupper. Kulturskolen ser også verdien av at barn og ungdom får uttrykt seg gjennom kunsten på en personlig og subjektiv måte. Improvisasjon er og vil derfor være et av satsingsområdene i fremtiden. Opplæringen blir satt inn i en sosial kontekst preget av samhandling, trygghet, mangfold og trivsel. Kulturskolen er og skal videreutvikles som en sosial møteplass for barn og ungdom. Målgruppen til kulturskolen er primært barn og ungdom fra 0 til 19 år. Intensjonen er å skape en læringsprogresjon der man ved å benytte seg av tilbudene, opplever en progredierende læringskurve, en økt kompetanse i estetiske fag som er med på å utvikle dem til hele mennesker.

Larvik kulturskole samarbeider også tett med det frivillige kulturliv i Larvik, da spesielt musikkorpsene. Det arrangeres jevnlig møter og seminarer for å bidra til en god utvikling i korpsene, både faglig og i forhold til rekruttering. Kulturskolen har flere tilbud rettet mot voksne og eldre innbyggere. Ukentlig besøker kulturskolen flere enheter innenfor område pleie- og omsorg. Dette tilbudet er også faglig forankret i fagplanen. Larvik kulturskole har også tilbud til barn, ungdom og voksne med spesielle behov. Larvik kulturskole tilbyr ukentlig et kunstfaglig undervisningstilbud i alle kommunale barnehager. Gjennom musikk, drama og kunst møter barna et helhetlig undervisningsopplegg. Parallelt med kunstfaglig innhold arbeides det med økt begrepsforståelse, språk, konsentrasjon, selvkontroll, og tallforståelse.

Høsten 2016 ble det igangsatt et samarbeid mellom grunnskole, barnehage og Larvik kulturskole for å sikre en helhetlig og god opplæring i de estetiske fag i grunnskolen. En samhandlingsgruppe på tvers av barnehage, skole og kulturskole har gjennom en møterekke utviklet en strategi som sier noe om hvordan kommunen kan sikre en opplæring i kunstfagene som er god og jevn, og som svarer til nasjonale planverk. Per i dag har Larvik kulturskole en svært sentral rolle i dette og ønsker å bidra med kompetanse slik at alle skoler på sikt blir rustet til å ha en opplæring i estetiske fag som svarer til opplæringsloven.

Kunst og kultur som verktøy for integrering og mangfold, er et viktig satsingsområde for Larvik kulturskole. Skolen er med i et nordisk nettverk der man diskuterer og piloterer metodikk og prosjekter der kultur er den sentrale kraften i integreringsarbeidet.

Larvik kulturskole er et kraftsenter i den kunstfaglige opplæringen av barn og unge. Med høy kompetanse innenfor fagområdene tilbys et solid, bredt og kompetent tilbud til barn og ungdom i kommunen. I tillegg er det et mål å være et ressurscenter for innbyggere i alle aldre. Det bør legges til rette for at Kulturskolen kan bruke kompetansen på tvers av virksomheter i kommunen, da denne fagkunnskapen er uvurderlig.

Den kulturelle skolesekken (DKS)

Den kulturelle skolesekken er en bred og systematisk satsing på profesjonell kunst- og kulturformidling i grunnskolen. DKS er en nasjonal ordning som er forankret i stortingsmelding nr. 8 (2007-2008) Kulturell skolesekk for framtida. Programmet er tematisk og aldersmessig knyttet til skolens læreplanverk, og sikrer at alle elever som går ut av grunnskolen har med seg lokalhistorie fra vår langstrakte kommune, regional og nasjonal kulturarv og har fått møte kunstnere og kunst innenfor et bredt utvalg av kunstretninger.

Larvik kommune følger, i likhet med de øvrige Vestfoldkommunene, «Vestfoldmodellen». Denne bygger på en temaplan som sikrer at alle elever i kommunen får et minimum av kulturarvopplevelser og kunstopplevelser gjennom grunnskoleløpet. Hvert klassetrinn i grunnskolen har et kunstemne og et kulturarv-tema. I tillegg får alle elever se en teaterforestilling og høre 1-2 konserter hvert år. I løpet av grunnskolen skal alle elever ha kjent på livet i fjæra, hatt en opplevelsesrik ekskursjon til Lågendalen og besøkt Bølgen kulturhus. Elevene skal også få kjennskap til kommunens æresborgere i løpet av skoleløpet. Vestfoldmodellen forutsetter dessuten et samarbeid mellom grunnskolen og Kulturavdelingen. Deltagelse og medbestemmelse fra kommunekontakt, lærere og elever er viktig. Kulturavdelingens ansvar er å lage et godt kulturprogram for formålet. Grunnskolens ansvar er å forberede elevene på kulturopplevelsene, gjøre eventuelt etterarbeid og ikke minst se dette i sammenheng med kunnskapsmålene i den generelle og fagspesifikke delen av læreplanen.

Kommunen ser at DKS i Larvik har et potensial for å kunne satse mer på nyproduksjon hvor kommunen står for flere produksjoner selv, for å stimulere til stadig utvikling av den kulturelle skolesekken. DKS er i tillegg et viktig arbeidsmarked for lokale og regionale kunstnerne, og nyproduksjoner vil kunne gi flere oppdrag lokalt. Til dette kreves en økonomisk satsning, både for å kunne produsere, for å imøtekomme kunstnerens tariff, som ofte er en utfordring med kommunens budsjett, og for å dekke behovet for busstransport som vil øke i nye Larvik kommune.

Den kulturelle bæremeisen

Larvik kommune ønsker i tillegg å etablere «Den kulturelle bæremeisen» som tiltak i barnehagene i Larvik. Den kulturelle bæremeisen er et systematisk kunst- og kulturtilbud til barn fra 1 til 6 år, lokalisert i barnehagene og på profesjonelle arenaer. De kulturelle uttrykksformene i Den kulturelle bæremeisen vil omfatte billedkunst, kunsthåndverk, musikk, dans, litteratur, teater og kulturarv.

Marked for musikk

For å sikre god kvalitet i kunst- og kulturtilbudet for barn og unge i Larvik, er Marked for musikk et satsningsområde. Dette er en arena som etter 8 år har etablert seg som en av landets viktigste møteplasser for musikkproduksjoner for barn og unge. Hit kommer artister, musikere, musikkprodusenter, festivaler, kulturhus, litteraturhus, og ikke minst ansatte i Den kulturelle skolesekken fra hele landet, for kjøp og salg av gode musikkproduksjoner. I tillegg får man gjennom de tre dagene markedet varer, faglige oppdateringer, inspirasjon og mulighet for å utvide sitt faglige nettverk.

Målet med Marked for musikk er å bidra til at flere barn og unge i alderen 0-20 år får tilgang til musikkproduksjoner av høy kunstnerisk kvalitet. Kravet til kvalitet i musikkformidlingen til barn og unge har bare blitt høyere de siste årene. På bakgrunn av dette ønsker man at Marked for Musikk skal være en pådriver for ulike produksjonsmiljøer til å fortsatt sette kvalitet i høysetet.

Den nasjonale posisjonen Marked for Musikk allerede har, og den mulige internasjonale posisjonen på sikt, er det viktig at Larvik kommune ved Kulturavdelingen og Bølgen Kulturhus, fortsatt deltar i. Det krever en styrket satsing, både strategisk og økonomisk, men utbyttet vil være stort for barn og unge i første rekke, men også for Larvik som kulturby. Marked for musikk har blitt en destinasjon som tiltrekker seg nasjonale, nordiske og europeiske kulturaktører til Larvik og Hammerdalen, med Bølgen, Sliperiet og Farris Bad som lokasjon.

Biblioteket

Biblioteket opplever en stadig økende etterspørsel etter tjenester mot målgruppen barn og unge. I 2017 var barneavdelingen i kontakt med over 4000 barn og unge i Larvik og over 800 i Hvarnes. Biblioteket er en gratis møteplass - terskelfri, fordomsfri og tilgjengelig, og kan fungere som «det tredje stedet» mellom hjem og skole. Barneavdelingen leverer familiearrangementer på lørdager, bokprat på eksterne arenaer som foreldremøter, eventyrtimer, lesestunder, arbeidet med poesibarnehager, bokpakker, i tillegg til den daglige kontakten med de unge brukerne i bibliotekene. I 2018 utvides tilbudet mot barn og unge med konseptet #Endeliglørdag. Et gratis konsept tilpasset familier hvor vil arrangerer hyggelige formiddagsaktiviteter som blant annet valentine- og påskeverksted, kurs i hekling, gratis filmvisning og mye mer. I bibliotekets dialog med unge,

avdekkes et behov for en møteplass på søndager som er gratis (ikke behov for å kjøpe noe), terskelfri og trygg. Foreløpig er ikke Larvik et meråpent bibliotek, og kan ikke legge til rette for en slik møteplass. Til det vil det kreve et økt fokus på økonomi og resurser.

Larvik bibliotek har en samarbeidsavtale med grunnskolen i Larvik. Målet med avtalen er å ha et fast og regelmessig samarbeid mellom grunnskolene og biblioteket i Larvik, for å skape gode lesere, og å sikre at ressurser og kompetanse blir utnyttet til beste for barn og unge i kommunen. Rammene for avtalen innebærer et fungerende kontaktvalg med representanter for skolebibliotekene og biblioteket, og er et forpliktende samarbeid mellom skole og bibliotek.

Biblioteket inviterer alle 3.- og 8.klasser til bibliotekbesøk i løpet av skoleåret, i tillegg til å arrangere et årlig møte for lærere med presentasjon av årets barne- og ungdomsbøker. Skolene har selv ansvar for å sende klassene og representanter. Biblioteket opplever et generelt godt samarbeid med skolene, men det er fortsatt noen skoler og klassetrinn som ikke benytter seg av alle tilbudene fra biblioteket.

Ung kultur møtes (UKM)

UKM er en møteplass for alle kunst- og kulturuttrykk, hvor egenaktivitet og mestring står i sentrum, og hvor ungdom selv skal være aktive i alle ledd. UKM skal synliggjøre ungdommers kulturuttrykk, stimulere og utvikle talent, forløse kreativitet, gi mestringsfølelse, skape vennskap og nettverk, hindre utenforskap og bidra til inkludering og mangfold. I Larvik har UKM vært en satsing i mange år, og er et godt forankret tiltak i regi av Kulturavdelingen i kommunen.

Kommunens arbeid med UKM omfatter kurs og andre samlinger for ungdom, i tillegg til den populære årlige mønstringen over to dager i mars, et større arrangement og sceneproduksjon med over 100 påmeldte, der de unge får vise fram sine kulturuttrykk og talenter. I 2017 ble Larvik kommune tildelt UKM Vestfolds «turbo-pris», for arbeidet som i den senere tid er lagt ned i å utvikle ordningen, blant annet ved å skape økt ungdomsmedvirkning og knytte flere lokale aktører sammen for å styrke UKM lokalt.

På landsbasis og i Vestfold er det registrert en nedgang i antall UKM-deltakere de siste årene. Denne tendensen har vært merkbar også i Larvik, selv om oppslutningen stadig er høy. Det jobbes med rekruttering og med å gjøre tilbudet relevant og interessant for de unge, blant annet ved å legge til rette for større variasjon i kulturuttrykk. Musikk som sjanger står sterkt og skal tas vare på, men det kan i større grad legges til rette for at UKM blir en arena der unge kan utfolde seg innen et bredt spekter av kunst- og kulturuttrykk. Ikke minst er det viktig å imøtekomme nye uttrykk som den digitale utviklingen fører med seg på kunst og kulturfeltet.

For at UKM skal lykkes i Larvik og for opprettholdelsen av dette som en attraktiv og trygg møteplass med ungdom i sentrum blir det viktig at det er et tett samarbeid mellom Kulturavdelingen, Fabrikken ungdomshus, Kulturskolen, skolene og det frivillige kulturfeltet som jobber med barn og unge.

Fabrikken ungdomshus

Ungdomshuset i Kongegata 1 har vært en viktig og samlen- de møteplass i Larvik i flere år, hovedsakelig for ungdom mellom 13-25 år. Fabrikken har lenge hatt en sterk musikk- profil og huser også Musikkhuset, med øvingsrom, musikk- studio og konsertsal. Flere band og artister i Larvik har sitt utspring herfra. I tillegg til kaféen, en populær og sentral møteplass i huset, har ungdomshuset også et godt utstyrt gaming-rom, samt lokaler utstyrt for å kunne utfolde seg kreativt med filming, foto, grafisk design, grafittkunst og hobbyverksted. Ungdommene får veiledning av voksne miljøarbeidere og instruktører.

Den viktigste oppgaven for Fabrikken er å være en åpen, rusfri og inkluderende møteplass med trygge rammer for alle ungdommer i Larvik. Det legges stor vekt på at ungdommene selv har eierskap og innflytelse. Bruken av huset blant ungdommene har endret seg gjennom årenes løp og skifter i takt med ungdommenes interesser og tendenser i ungdomskulturen. Det er viktig at huset og tilbudet er dynamisk, og at innhold og aktiviteter tilpasses etter hva ungdommene ønsker seg og er opptatt av. Selv om det i seg selv er betydningsfullt å ha et sted å komme sammen og ha det sosialt, er også det å kunne tilby gode aktiviteter verdifullt, og ofte i seg selv en avgjørende faktor for å oppnå gode og inkluderende sosiale møter. Det er tydelig at de kreative fagene og kunstuttrykkene gjør det enklere å møtes på tvers av bakgrunn, skape et inkluderende miljø, og skape noe sammen.

Fabrikken Ungdomshus er som tidligere et åpent og gratis tilbud for unge i Larvik og vi ser at det er helt avgjørende med et sted som tilbyr gratis aktiviteter og arrangementer for den målgruppen. For mange er det avgjørende for om de kan delta eller ikke. På den måten utjevnes forskjeller, og det blir mindre viktig hva slags bakgrunn eller utgangspunkt man har, alle deltar på like premisser.

At ungdomshusene og fritidsklubbene i Norge og utlandet går i retning av å bli aktivitetshus for ungdom, med de kreative fagene i sentrum, er en tendens som er positiv og ønskelig. Ungdom og Fritid er en landsdekkende organisasjon for alle fritidsklubber, ungdomshus og andre lignende åpne møteplasser for ungdom. Organisasjonen gjennomførte i 2016/2017 en undersøkelse blant medlemmene sine, hvorav 70% svarer at deres fritidsklubb/ungdomshus er organisert under "kultur" i kommunene. Videre svarte 80% at de gir tilbud innenfor musikk, sang, teater, og 60% arrangerer større konserter og forestillinger hvert år. 70% av ungdomshusene svarer at de har et tett samarbeid med UKM. Slik sett drives Fabrikken Ungdomshus i Larvik helt i tråd med tilsvarende kommunale fritidstilbud i resten av landet, og det er også i den samme retningen kommunen har ambisjon om at Fabrikken skal vokse og utvikle seg videre.

En reell utfordring for ungdomshuset er delingen av huset med en annen kommunal tjeneste, Verket, der målgruppen er voksne som helt eller delvis står utenfor arbeid. Oppfatningen av at denne samlokaliseringen er en utfordring, er gjensidig sett fra Verkets ståsted. Dette er begge tjenester som er i vekst og kapasiteten på huset i Kongegata setter begrensninger for utvikling for begge parter. Målgruppene til de to tjenestene har også svært ulikt behov; der hvor ungdommenes behov er mer dynamisk og kan forandre seg raskt nærmest fra den ene dagen til den andre, har Verkets målgruppe mer behov for stabilitet og forutsigbarhet i sitt tilbud. Dette behovet og tilretteleggingen er ofte vanskelig å imøtekomme med to nokså ulike målgrupper i samme hus.

Kulturlab

Høsten 2017 ble prosjektet «Kulturlab» igangsatt/etablert, et tilbud som tar det ungdommene har svart i den nevnte Ungdata-undersøkelsen på alvor. Kulturlab er et samarbeidsprosjekt mellom Kulturskolen og Fabrikken Ungdomshus, basert på en felles anerkjennelse av at aktivitet på de digitale plattformene er blitt nye sosiale møteplasser og er en viktig del av unges hverdag, og samtidig en fritidsaktivitet på lik linje med organiserte idrett og kulturaktiviteter. De sosiale arenaene hvor den digitale fritidsaktiviteten kan få vokse frem, har imidlertid vært mangelfulle. Dette tomrommet kan Kulturlab bidra til å fylle. Der hvor de organiserte aktivitetene er gode og viktige alternativer til «skjermtiden», er Kulturlab et tilbud som kan gi meningsfylt, kreativt og faglig innhold i tiden som tilbringes foran en skjerm. Og det viktigste er kanskje at aktiviteten foregår på en arena hvor ungdommene får dyrke interessene sine sammen med andre. Kulturlab er i stor grad et ungdomsstyrt og dynamisk tilbud som tilpasses ungdommenes interesser og ferdighetsnivå. Ungdommene har anledning til å benytte utstyr og lokaler på egenhånd utenom undervisningstid slik at det i stor grad kan være selvstyrt.

Fargespill

Fargespill er en møteplass mellom barn og ungdom med ulike kulturelle bakgrunn. De fleste har kommet til Larvik som flyktninger og asylsøkere. Fargespillmetodikken bygger på fire søyler: kulturelt mangfold som ressurs, anerkjennelse, gjensidighet samt kultur, holdninger og verdier. Fargespill fokuserer på mangfold som en viktig verdi og ressurs. I en tid hvor dette er et meget aktuelt tema, ønsker Fargespill å skape positiv bevissthet om mangfold og inkludering. Dette blir organisert gjennom ukentlige øvelser og møter, samt en stor årlig forestilling. Kultur er verktøyet i fargespillmetodikken, det er kunsten og musikken som står i sentrum, og da med spesiell vekt på barn og unges kulturelle bakgrunn og deres kulturarv. Det er et mål at barn og unge som er med i Fargespill i større grad skal delta også i andre kulturtilbud.

Tilrettelagt fritid

Avdeling Fritid i kommunen tilbyr i dag flere ukentlige aktivitetsgrupper for barn og unge med tilrettelagte behov, fritidsgrupper med kunst og kultur som samlingspunkt.

Kulturparaplyen er et tilbud i samarbeid med Kulturskolen hvor barna får undervisning og veiledning i sang, musikk og visuell kunst. Deltakerne samles også rundt et lite måltid og har fysisk bevegelse gjennom lek.

Mandagsklubben er en fritidsklubb som drives i samarbeid med Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) i Larvik. Dette er et åpent og gratis tilbud for barn og unge fra 10 år, og er en sosial møteplass med aktiviteter som musikk, lek, hobby, spill, film og kafé med matservering.

Avdeling Fritid gir også tilbud innen fysisk aktivitet til målgruppen, og All-idrettsgruppa har svømming og annen fysisk aktivitet i idrettshall.

For de over 18 år er det tilbud om Onsdagscaféen med aktiviteter, Aktivitetslista med sosiale samlinger, turer og opplevelser, og musikkbandet Tom Buggi Band.

I tillegg til de nevnte kommunale tjenestene for målgruppen, er også tilskuddsordningen til kulturformål et virkemiddel for å bedre mulighetene for at flere barn og ungdom med ulike tilretteleggingsbehov skal få engasjere seg i fritidsaktiviteter og delta på sosiale arenaer på fritiden.

Kulturtilskudd til målrettede tiltak for barn og unge

Kulturtilskudd er et målrettet og effektivt virkemiddel kommunen har til rådighet for å realisere kulturlovens formål om at alle skal kunne engasjere seg i egenaktivitet og oppleve kvalitativt god kunst og kultur. Et bredt spekter av kultur- og fritidstilbud er generelt avgjørende for å kunne nå kommunens samfunns mål om gode og trygge oppvekstvilkår for barn og unge. Det er viktig å satse på forebygging og tidlig innsats. Barn og unge er derfor utpekt som en prioritert målgruppe for kommunale tilskuddsmidler til kulturformål.

Et sentralt formål med tildeling av kulturtilskudd til lag og foreninger er å støtte opp om frivillige virksomheter som driver opplevels- og aktivitetstilbud innenfor kulturfeltet, overfor barn og unge innbyggere i kommunen. Denne kommunale støtteordningen skal styrke frivillige organisasjoners mulighet til å gjennomføre gode kultur- og fritidstiltak for målgruppen, og er ett av flere virkemidler som tas i bruk for å bidra til større mangfold i samfunnets samlede innsats overfor barn og unge. Tilskuddsordningen gjelder tiltak som kommer i tillegg til de ordinære oppgaver som utføres i regi av kommunen. Søknader om kulturtilskudd saksbehandles av Kulturavdelingen etter politisk vedtatte retningslinjer for tildeling. Kulturavdelingen er også en faglig rådgivende instans som veileder lag og foreninger i deres arbeid og prosjekter, ved behov.

Tilskudd til kultur- og fritidsaktiviteter for barn og unge bidrar generelt til å øke målgruppens deltakelse på ulike arenaer, gir målgruppen et bredt spekter av innfallsvinkler for opplevelse og mestring, og medvirker til et mer inkluderende fritidsmiljø for barn og unge i kommunen. Øremerking av tilskuddsmidler til tiltak for barn og unge er et sentralt virkemiddel kommunen tar i bruk for å styrke barn og unges oppvekstvilkår, og slike ordninger bør videreføres og satses på videre.

Bølgen Kulturhus

Bølgen skal være en viktig arena for barn og unge ved å gi dem en kunstnerisk opplevelse som vil være av verdi i forhold til læring, nysgjerrighet og at de kanskje selv vil produsere noe de har sett og hørt. Barnebølgen startet i oktober 2009, med mål om å presentere god musikk, dans og teater for barn. Arrangementsserien foregår annenhver lørdag i Blåboks, og er blitt en viktig del av Bølgens program. Forestillingene er produsert spesielt for barn i førskolealder, med profesjonelle utøvere som har lang erfaring med å opptre for barn. Serien dekker et behov for kulturopplevelser for barn, og gir barna en god mulighet til å oppsøke kvalitetssikrede kulturtilbud sammen med sin familie.

Bølgen inkluderer alle, og har en bevisst prisstrategi hvor enkelte forestillinger enten er gratis eller svært lavt priset. Dette gjelder spesielt barneforestillinger. Bølgen har familierabatt på kinoforestillinger for barn.

Ungdomsgruppa er et nytt prosjekt i samarbeid med Larvik kommunes kulturavdeling og konsertarrangøren Rockekveld Live. Prosjektet tilbyr ungdommer opplæring i det som skal til for å gjennomføre en konsert; booking, markedsføring og gjennomføring, med mål om at det tilrettelegges og «utdannes» gode arrangører i Larvik.

Larvik Museum

Museets arbeid med barn og unge har til hensikt å bidra til å skape identitet og tilhørighet til byen, både for de som er

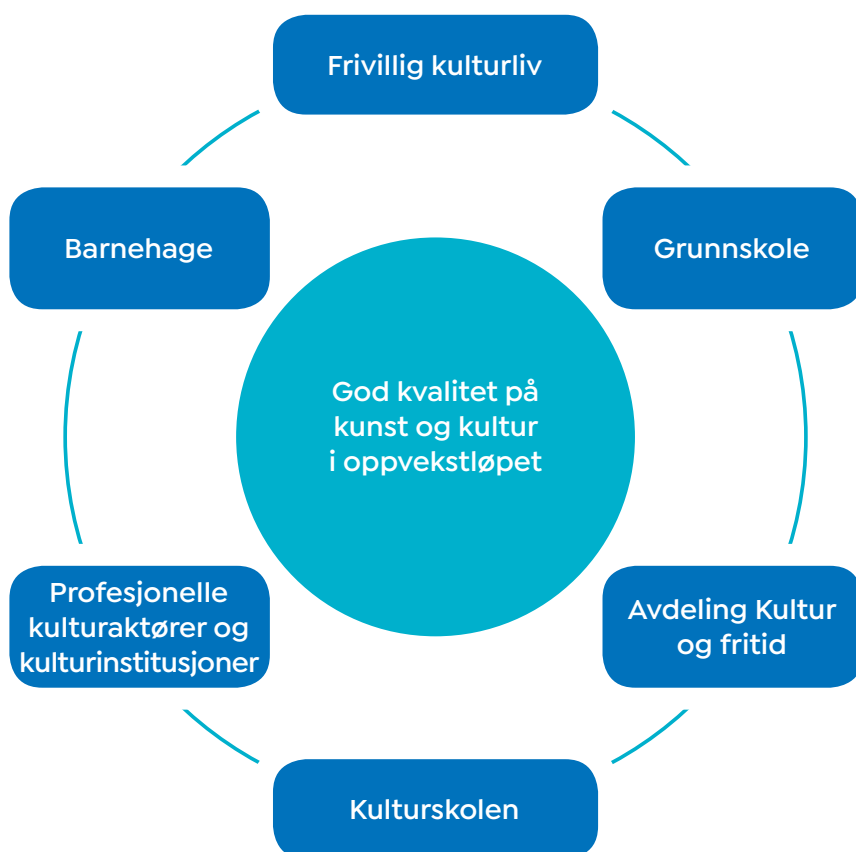
født og oppvekst i Larvik, og for de som nettopp har kommet hit. Å gi kunnskap om byen og hvorfor den har blitt som den er, er en viktig del av museets oppdrag.

Museet er også en viktig arena som møteplass mellom generasjoner. I møte med historiske bygninger og gjenstander skapes mulighet til gode samtaler om liv i Larvik før og nå. Museet har månedlige familiearrangementer gjennom året og daglige aktiviteter for barn i skolens sommerferie. Museet har gratis adgang for barn store deler av året og gir familier som trenger det gratis adgang til alle arrangementer.

Frivillig kulturliv

Det frivillige kulturlivet er en svært viktig aktør som gir opplevelser og aktivitet innen kunst- og kulturfeltet for barn og ungdom. I en samhandlingskontekst er det viktig å stimulere frivilligheten til å ha gode faglige, økonomiske og forutsigbare rammer til å fortsette dette viktige arbeidet. Det er svært viktig å ha en god kommunikasjon mellom aktørene i det frivillige kulturliv, for sammen å løse oppdraget om å aktivisere så mange barn og unge som mulig.

For å sikre en helhetlig opplæring i estetiske fag, samt sørge for at barn og unge gis tilgang til kvalitativt gode kunst- og kulturopplevelser kreves samhandling. Dette må skje både internt i kommunen og mellom kommunen og de øvrige kulturaktører. Denne samhandlingen må være systematisk, langsiktig og forpliktende. I tillegg må den være preget av åpenhet og god kommunikasjon. Samhandlingen vil bidra til en oppvekst der barn får tid til å bli kjent med seg selv, være innovative, reflekterende og skapende, ta del i gode sosiale fellesskap og utvikle evnen til å relatere kunnskap til eget liv og samfunnet rundt. Det må holdes en tett kontakt med det frivillige og profesjonelle kulturfeltet, slik at vi får utnyttet den unike kompetansen her til å skape aktuelle og relevante produksjoner, aktiviteter og opplevelser for barn ungdom.

3.2 Kultur og folkehelse

OVERORDNA MÅL

- Gi alle innbyggere (0-100) i Larvik kommune mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, kunst og kulturtilbud uansett hvor de bor, hvor de kommer fra, helse og funksjonsevne, språk, økonomi og sosiale forhold.
- Utvikle kultur- og fritidstilbudene som helsefremmende og inkluderende møteplasser, preget av mangfold, medvirkning og mestring.
- Synliggjøre og styrke kultur som en integrert del av folkehelsearbeidet.

3.2.1 KUNNSKAPSRUNNLAG

Kultur og folkehelse

Kulturopplevelser former vår identitet, selvforståelse og uttrykksevne, noe som igjen gir styrke til å leve et selvsten-

dig liv (Tellnes, Tidsskrift for den norske legeforening, 2007).

Kultur er et sentralt virkemiddel for å fremme den enkeltes helse, folkehelsen og innbyggernes livskvalitet. Helse fremmes gjennom kunst og kultur ved å gi muligheter til å uttrykke seg og skape noe, ved å gi rom for refleksjon, og ved å stimulere intellekt og følelsesliv. Kunst og kultur kan skape forståelse for at det sårbare er et generelt menneskelig trekk, og ved å gjøre grensen mellom «nor-

malt» og «unormalt» mindre tydelig (Volden, Spesialisthelsetjenesten ved Avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP), 2013).

Forskning peker på den positive betydningen opplevelse av kunst, kultur og estetikk har for folks helse, særlig når det gjelder psykisk helse, følelse av velvære og opplevelse av livskvalitet. De siste årene er det også dokumentert at pasienter med psykiske lidelser har god effekt av å delta i musikk, drama, litteratur og ulike kreative aktiviteter som en del av behandlingsopplegget.

«Jeg hadde innsett lenge før jeg kom hit at noe av det som manglet i livet mitt var nettopp kunst og kultur – her har jeg fått en utrolig mulighet til å oppleve det».

Pasient ved Modum bad

Sentrale begreper

Tradisjonelt sett har god helse blitt forstått som fravær av sykdom, men i senere tid er det blitt mer vanlig å se på god helse som en ressurs, eller velbefinnende, som kan gi mennesker styrke til å mestre hverdagens krav.

Psykisk helse har stor betydning for menneskers opplevelse av livskvalitet. WHO (Verdens helseorganisasjon) beskriver god psykisk helse som «en tilstand av velvære der individet kan realisere sine muligheter, kan håndtere normale stressituasjoner i livet, kan arbeide på en fruktbar og produktiv måte og har mulighet til å bidra overfor andre og i samfunnet».

Folkehelse betegner befolkningens helsetilstand og sier noe om hvordan helsen er fordelt i befolkningen. Folkehelsearbeid er samfunnets totale innsats for å opprettholde, bedre og fremme folkehelsen. Det innebærer å svekke de forhold som medfører helsefare, og styrke det som bidrar til bedre helse. Arbeidet omfatter menneskers ansvar for egen helse, og samfunnets ansvar for å tilrettelegge for helse og mestring. Folkehelsearbeidet omhandler innbyggernes fysiske og psykiske helse, men også miljømessig forhold som gode levekår, sosial inkludering og økonomisk trygghet. Universelle tiltak i folkehelsearbeidet retter seg mot hele befolkningen. Tiltak kan også rettes mot enkeltindivider og risikogrupper (selektive tiltak).

St.meld. nr. 47 (2008 – 2009) «Samhandlingsreformen. Rett behandling - på rett sted - til rett tid», gir kulturarbeidet status som en viktig del av folkehelsearbeidet.

Helsefremmende arbeid står sentralt i folkehelsearbeidet. Det handler om å utvikle personlige ferdigheter, styrke lokalsamfunnet og bygge en helsefremmende politikk. Helsefremmende arbeid tar utgangspunkt i menneskers muligheter og ressurser, med fokus på livskvalitet i stedet for sykdom. Empowerment; deltakelse, medvirkning og innflytelse, er avgjørende i dette arbeidet.

Livskvalitet brukes både om subjektive opplevelser og om levekår. Det handler om å oppleve glede og mening, vitalitet og tilfredshet, trygghet og tilhørighet, og om å bruke personlige styrker, føle interesse, mestring og engasjement (Folkehelseinstituttet, 2016).

Forskning

Forskere ved Det medisinske fakultet ved NTNU i Trondheim har funnet en positiv sammenheng mellom god helse og deltagelse i kulturlivet. Ved å sammenligne opplysninger om deltagelse i kulturelle aktiviteter med helseopplysninger, har forskerne påvist at mennesker som konsumerer kultur i en eller annen form opplever bedre helse, er mer tilfreds med livet sitt, og har mindre forekomster av angst og depresjon, sammenlignet med folk som ikke er opptatt av kultur.

På 1400- og 1500-tallet var det en forutsetning ved flere medisinske fakulteter at legestudentene først hadde gjennomgått musikkstudier. Oppfatningen var at bare en lege med musikalisk bakgrunn kunne vurdere pulsens kvaliteter og andre viktige kroppslige tegn korrekt (Tellnes, Tidsskrift for den norske legeforening, 2007).

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg viser til flere forskningsrapporter som konkluderer med kulturens positive effekt på helse og trivsel. Her følger noen eksempler: Nøye tilpasset musikk kan få premature barn til å puste, spise og sove bedre. I tillegg kan musikktraining utvikler hjernens språkevne og kan dermed styrke språkkunnskapene til barn og unge. Musikk kan gi økt mestring og en sterkere følelse av tilhørighet, og kan forebygge vold og aggresjon hos barn og unge. Ungdom under barnevern forteller at musikk kan være til både en trøst og en trygghet. Rapporter viser også at musikkterapi gir kortvarige fordelaktige effekter for personer med depresjon og angst og at det har en betydelig effekt på forstyrrende atferd hos personer med demens. Forsøk viser at musikk på sykehjem reduserer pillebruken. Undersøkelser konkluderer med at asylsøkere som bor i asylmottak og som deltar i teaterprosjekter, oppnår bedre psykisk helse, og at korsang kan bidra til både språktrening, integrering og sosialt fellesskap for flyktninger og asylsøkere.

Det har lenge vært kjent at fysisk aktivitet blir sett på som positivt for å forebygge og behandle depresjon og angst hos ungdommer og voksne. En åtte måneder lang studie blant unge jenter i alderen 13-18 år som allerede hadde stressrelaterte helseplager, viste at dansing ga positive effekter på deres psykiske helse. Andre undersøkelser har dessuten vist at dans kan lindre kronisk smerte og er positivt for parkinson-pasienter.

Kultur er verdibyggende, opplevelse og trivsel. Kultur er også limet som binder mennesker sammen. I et folkehelseperspektiv er den sosiale tilhørigheten særdeles viktig. Et menneskes sosiale nettverk har betydning for helsen – først og fremst fordi det bidrar til opplevelse av sosial støtte, i form av å få kjærlighet og omsorg, bli sett og verdsatt, og å

tilhøre et fellesskap med gjensidige forpliktelser. Sosial støtte forstås i denne sammenheng altså som det motsatte av ensomhet. Finset (1981) beskriver sosialt nettverk som uformelle relasjoner mellom mennesker som samhandler mer eller mindre regelmessig med hverandre. Kultur er helse og livsglede. Alle skal ha tilgang til sosiale og kulturelle aktiviteter, enten en er hjemmeboende eller bor på institusjon. Gjennom kulturopplevelser og kulturdeltakelse øker tilhørigheten den enkelte har til fellesskapet. Sang og musikk i helse- og omsorgstjenestene kan redusere behovet for enkelte faste medisiner. Et styrket samarbeidet mellom frivilligheten, kultursektoren og helse- og omsorgssektoren vil kunne ha en betydelig helseeffekt for mange eldre.

FNs barnekonvensjon legger føringer for alle barns rett til en trygg barndom og likeverdige oppvekstforhold. Det fordrer bred kunnskap og et romslig menneskesyn. Forskjellighet betyr ikke at noen er mer verdt enn andre, men i sin konsekvens betyr likeverdighet også å behandle mennesker ulikt. Som vist ved forskning har kunst og kultur positive effekter for livskvalitet, mestring og kulturelle identitet. At barn og unge får delta i og oppleve kunst og kultur tidlig, bidrar til deres livskvalitet også senere i livet.

Nobelprisvinneren i økonomi James Heckman (2000) har med all tydelighet vist at investeringer som beskytter og fremmer barnas kognitive utvikling, gir store gevinster i framtiden. Når et barn får adekvat omsorg og stimulering, har hjernen gode utviklingsvilkår. Slik får barnet gode forutsetninger for å danne og ivareta gode mellommenneskelige relasjoner og realisere sitt kreative og intellektuelle potensial. Trygge og nysgjerrige barn utvikler seg til gode voksne. De mestrer skolegang, gjennomfører videregående skole, skaffer seg jobb, er rustet til å takle utfordringer i hverdagen og bidrar positivt inn i fellesskapet.

3.2.2 UTFORDRINGER

Sentrale føringer

Folkehelseperspektivet har de siste årene fått stor betydning for kommunal planlegging og virksomhet. I folkehelseloven, gjennom «Samhandlingsreformen» og nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, er kommunens rolle og ansvar i dette arbeidet fremhevet og utfordret.

Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) har som formål (§ 1) å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Videre skal loven sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

Det siste tiåret har det vært en endring innen folkehelsearbeidet. Oppmerksomheten er dreiet fra sykdom, til fokus på hvilke faktorer som påvirker helsen i befolkningen, og vektlegging av en helhetsforståelse som krever en innsats på tvers av samfunnssektorer og politikkområder. Sentrale myndigheter har et fokus på kommunenes ansvar for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Utfordringer knyttet til denne problematikken rammer like gjerne etniske nordmenn, som personer med annen etnisk opprinnelse. Opplevd utenforskap må møtes med kunnskap, og kunnskapen skal gi trygghet og forutsigbarhet med hensyn til evne og kapasitet til å håndtere bekymring når den oppstår. Tilgang til kulturarenaer og kulturopplevelser bidrar til sosial utjevning, inkludering og kan gi positive helseeffekter. Det er en utfordring at alle som flytter til Larvik skal få god informasjon om, og tilgang til, kulturtilbudene i kommunen.

Psykisk helse og sosial tilhørighet

God helse handler ikke bare om somatisk sykdom eller lidelse. I det forebyggende helsearbeidet har det i lang tid vært fokus på fysisk sykdom og risikofaktorer som usunt kosthold, lite fysisk aktivitet, røyking og alkohol. Men i dag er psykiske plager og lidelser en av de største helseutfordringene. Det er like vanlig å få psykiske helseutfordringer, som for eksempel ensomhet, angst og depresjon i løpet av livet, som fysiske. I et folkehelseperspektiv er sosial utstøting og ensomhet sentrale utfordringer som kan ramme både individer og grupper. Sosial utstøting kan for eksempel oppstå på grunn av fattigdom, som når barn er hindret fra å delta i aktiviteter på grunn av foreldrenes økonomiske situasjon, eller det kan ramme innvandrere som av ulike grunner har lav deltakelse på ulike arenaer som er felles for alle i det norske samfunnet. Kultur- og fritidsaktiviteter er viktige sosiale møteplasser. Deltakelse på disse møteplassene bidrar til å skape sosial tilhørighet og fellesskap i en generasjon som er mer mangfoldig enn tidligere generasjoner. I tillegg til organiserte aktiviteter, er åpne møteplasser som fritidsklubber, fotball-løkker, ungdomskaféer, og kultur-, musikk- og danseverksteder, viktige tilbud på tvers av sosiale skillelinjer. Regjeringens Fritidserklæring (2016) har satt som mål at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i minst én fritidsaktivitet.

For den voksne del av befolkningen gir deltakelse i arbeidslivet sosialt samvær, mestring, mening i tilværelsen og tilhørighet. Helse- og levekårsundersøkelser viser at det å bo sammen med noen, ha god helse og høy utdanning beskytter mot ensomhet. Nesten halvparten av de som bor alene er plaget av ensomhet, det samme gjelder de som har svekket helse. Ensomheten rammer sterkere blant de som har lite utdanning. Tiltak for å inkludere flere i utdanning og arbeid er viktig. I tillegg er det en utfordring å legge til rette for deltakelse i sosiale og kulturelle aktiviteter.

Med flere eldre i befolkningen er kommunenes kunnskap om befolkningens sammensetning og demografiske utvikling viktig for å skape livskvalitet for den enkelte og solidaritet mellom innbyggerne. Kunnskap om de eldres behov og om demografiske endringer, vil være et viktig grunnlag for planlegging lokalt. I kommunal planlegging er det viktig å være oppmerksom på de betingelser som må være tilstede for at eldre kan leve aktive liv og føle seg trygge. God tilgang til kulturtilbud, sosiale møteplasser, samt natur og aktivitetsvennlige bo- og nærmiljøer, er sentrale utfordringer.

Sosial ulikhet

Det helsefremmende arbeidet bygger på et empowerment perspektiv som innebærer at alle mennesker, uansett alder, kjønn, evner og sosial status, er likeverdige og skal inviteres til å delta, bli lyttet til, medvirke og mestre. Det er en utfordring å legge til rette for de som vanligvis ikke deltar og/eller har store belastninger i livet slik at de opplever, lærer og mestrer og får uttrykke seg gjennom yringer, kunst og kultur.

Det er viktig for samfunnet, demokratiet og folkehelsen at alle innbyggerne deltar og bidrar i det sosiale fellesskapet. Det kan styrke folks helse og jevne ut sosiale forskjeller i helse og levekår. I Larvik er fritidsklubbene, kulturskolen, kulturlivet, lokalmiljøene, lag og foreninger viktige møteplasser som kan bryte ned både praktiske og sosiale barrierer, og legge til rette for bred deltakelse og mangfold. Kulturaktiviteter er inkluderende og kan være et positivt virkemiddel i integreringsarbeidet. Det gjelder innvandrere med annen kulturbakgrunn, innflyttere fra andre deler av Norge, mennesker med nedsatt funksjonsevne og andre grupper.

Folkehelseprofilen for Larvik 2017 peker på noen sentrale levekårsutfordringer:

Andel barn i Larvik som lever i lavinntektsfamilier er høyere enn landsgjennomsnittet. Det gjelder også andelen barn av enslige forsørgere, andel uføretrygdete og andel med psykiske symptomer/lidelse. Innbyggere med gjennomført høyere utdanning er lavere i Larvik enn gjennomsnittet for landet for øvrig.

Det nytter å utjevne sosiale forskjeller ved hjelp av forsterket innsats tidlig i barneårene. Tidlig innsats er lønnsomt for samfunnet og bidrar til å utjevne ulikhet. Effektene viser seg å være aller størst for barn av foreldre med lav utdanning og i lavinntektsjobber. Ved å gjøre de rette grepene tidlig i livet og satse på forebygging er det mulig å minske både de personlige og samfunnsmessige kostnadene som følger av at mange faller ut av arbeidsmarkedet (Foldøy Solli, Universitetet i Stavanger, 2015).

Sosial ulikhet, frafall fra videregående opplæring, unge arbeidsuføre og synkende yrkesdeltakelse er utfordringer som har stor oppmerksomhet blant politikere, forskere og

fagfolk. Hva er forklaringen og hvordan skal vi møte denne utfordringen? Forsker og økonom S. Osborg Ose (Dagens Næringsliv 25.9.2017) hevder at det handler om manglende motstandskraft og manglende mestring og mestringsfølelse. For å møte utfordringene må vi sette inn ressursene tidlig, der de treffer flest og har størst effekt, blant annet i den kommunale kulturskolen (ibid).

I kulturskolen gjøres et svært viktig arbeid for å gi barn og unge mestringsfølelse. Det å beherske et musikkinstrument eller et kunsthåndverk kan gi barn nødvendig opplevelse av mestring i oppveksten. Den praktiske kompetansen kan også være grunnlag for å ta et riktig og motivert utdanningsvalg. Utfordringen i dag er at de med svakest økonomiske muligheter har barn som i liten grad deltar på denne viktige mestringsarenaen.

Universell tilrettelegging og mangfoldsarbeid innebærer mer enn å se på lokaler og fysisk tilrettelegging. Det handler om å utforme en politikk med mål om å fjerne alle former for barrierer som hindrer samfunnsdeltakelse for den enkelte. Et samfunn som inkluderer alle, er et samfunn som fullt ut aksepterer at det er sammensatt av et mangfold av unike individer som alle har unike evner og behov.

Unge helseutfordringer

Ungdataundersøkelsen for Larvik i 2017 viser at 68 % av kommunens ungdommer er fornøyd med egen helse, (tallet for Norge er 71 %), men at 17 % har depressive symptomer, noe som er 4 % høyere enn landsgjennomsnittet, og at 22 % er mye plaget av ensomhet. Videre viser resultatene av undersøkelsen at 66 % av Larviks-ungdommene synes kulturtilbudet der de bor er bra, 66 % er med i en fritidsorganisasjon, 32 % er aktive i en ungdomsklubb og 40 % mener at tilbudet av lokaler til å treffe andre unge på fritida er bra.

Undersøkelsen viser at noen grupper blant de unge er mer utsatt for helseutfordringer og ensomhet. Barn og unge med nedsatt funksjonsevne er en gruppe som ofte har mindre samvær med jevnaldrende enn andre i samme aldersgruppe. Dette gjelder både uorganisert fritid, hjemme med venner og i organiserte aktiviteter. Dette kan skyldes faktorer som manglende fysisk tilgjengelighet, transportmuligheter og økonomiske eller menneskelige ressurser. Men det har også sammenheng med at de møter sosiale barrierer som undervurdering av mestringsevne, manglende kunnskap og fordommer.

Det er viktig at kommunens kultur- og fritidstilbud i større grad legges til rette for og utformes på måter som gjør det mulig for alle barn og unge med ulike funksjonsevner å delta i aktiviteter og sosialt samvær. Dørene må åpnes og tersklene senkes, slik at alle føler seg velkommen, opplever mestring og trives.

3.2.3 AKTØRER

Helhet og samhandling

Folkehelseloven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet. Det siste tiåret har det vært en endring i folkehelsearbeidet. Oppmerksomheten er dreiet fra sykdom, til fokus på hvilke faktorer som påvirker helsen i

befolkningen, og vektlegging av en helhetsforståelse som krever en innsats på tvers av samfunnssektorer og politikkområder. I et samfunn med interaksjon på tvers av miljøer og fagprofesjoner, vil et kreativt og innovativt kulturliv også kunne påvirke andre deler av samfunnslivet.

Utgangspunktet for all samhandling er en helhetlig tilnærming som ser mennesket som et hele, som noe mer enn enkeltdele eller summen av deler, som et subjekt og ikke et objekt, som en deltager og ikke som en tilskuer. For å kunne se og møte hele mennesket og dets behov er bruk av tverrfaglige perspektiver, metoder og organisasjonsformer vesentlig.

Videre vil det kunne hevdes at tverrfaglighet og brukermedvirkning er nært forbundet – tverrfaglighet uten medvirkning er som et skip uten ror (P. Hjort, 2004). Det handler om evne og vilje til samspill med andre.

Et samarbeid mellom ulike aktører gir mulighet til å møte dagens utfordringer og kan medvirke til at kulturplanens ambisjoner realiseres. Aktørene skal sikre en helhetlig tilnærming som ser mennesket som et hele. En slik helhetlig tilnærming forutsetter anerkjennelse og verdsetting av menneskelig mangfold og variasjon.

Frivillig sektor

Samarbeid og samhandling mellom offentlig og frivillig

sektor skal baseres på likeverdig partnerskap, og gjensidig respekt for hverandres roller. Samarbeidet mellom sektorene må bygge på et prinsipp om at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester. Det offentlige skal tilrettelegge for en helhetlig frivillighetspolitikk på alle nivåer, som gir grobunn for en aktiv og voksende frivillig sektor. Sentrale samarbeidspartnere er de frivillige organisasjonene, forstått som sammenslutninger av personer eller virksomheter som driver frivillig virke på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis. Dette kan dreie seg om frivillige lag, foreninger, stiftelser, nettverk eller paraplyorganisasjoner (Frivillighet Norge).

Kommunale virksomheter

En rekke kommunale virksomheter er sentrale samarbeidspartnere og aktører i kommunens kulturarbeid:

Barnehage (og åpne barnehager), skole og helsetjenestene til barn og unge (helsestasjon og skolehelsetjenesten) møter alle barn og unge og deres foreldre. Andre tjenester, som barneverntjenesten, Home-start familiekontakten, tjenester til enslige mindreårige flyktninger, PP-tjenesten, psyko-logtjenester og tjenester til funksjonshemmede, møter enkelte barn og grupper som har behov for hjelp og tilrettelegging i perioder av livet eller i hele livsløpet.

Familiesentrene i Larvik er etablert som en tverrfaglig samarbeidsarena for barn, unge og deres foreldre/foresatte. I tillegg har helsesøstertjenesten en viktig rolle overfor barn og ungdom i alle aldre. En større samhandling mellom Kultur, idrett og fritid og denne tjenesten vil generere innholdsrike møteplasser for barn og unge – noe som er savnet av denne målgruppen.

Larvik læringscenter og norskskolen gir tilbud til voksne og innvandrere. Psykisk helse og avhengighet, Arbeid og aktivitet, Verket og tjenester til voksne funksjonshemmede, gir tjenester til voksne med psykiske lidelser, nedsatt funksjonsevne og yrkeshemmede

Den Kulturelle Spaserstokken er nasjonal kultursatsing som har som mål å sørge for profesjonell kunst- og kulturformidling av høy kvalitet, til eldre mennesker. Ordningen skal bidra til at eldre får et tilpasset kulturtilbud på arenaer der de befinner seg i dagliglivet. Larvik kommune får årlig tilført statlig midler til satsingen, og pengene brukes til å programmere kulturelt innhold. I tillegg stiller kommunen med egen innsats i form av administrasjon. Den kulturelle spaserstokken er et eksempel på samhandling mellom ulike aktører, og ordningen innehar et potensial for økt samarbeid mellom kultursektoren og eldreomsorgen, men også for samarbeid mellom interesseorganisasjoner, frivillig virksomhet, profesjonelle kunstnere og kultur- og omsorgssektorene i kommunen.

Eldreomsorgen i Larvik omfatter friskliv, hjemmetjenester,

bofellesskap og sykehjem. Det er spesielt viktig med et tett samarbeid mellom Den kulturelle spaserstokken og sykehjemmene i kommunen. Det er behov for et nettverk av ansatte som er med å gjøre sykehjemmene og omsorgssentrene til kulturstuer, kunstscener og rom for skapende aktiviteter, og ledsagere som hjelper til med å bringe dem som ikke kan gå selv til kulturscenene. I tillegg til ansatte behøves gode hjelpere som pårørende, venner og frivillige.

To grupper mangler i dag tilbud fra Den kulturelle spaserstokken: De hjemmeboende eldre som ikke selv klarer å komme seg til konserter og kulturaktiviteter på egenhånd og de aller sykeste og dårligste blant de som bor på sykehjem. Spaserstokken bør styrkes i større grad for å kunne imøtekomme behovene fra disse gruppene.

Andre aktører

NAV-kontoret har ansvar for sosialt vanskeligstilte, personer utenfor arbeidslivet og barns oppvekstvilkår. I tillegg har NAV-kontoret også et ansvar for ungdom som står i fare for å falle fra videregående opplæring. I arbeids- og velferdsforvaltningsloven (NAV-loven) § 1 vises det til at barn og unge og deres familier skal få et helhetlig og samordnet tjenestetilbud som skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og forebygge sosial problemer.

Søndre Vestfold fengsel, Larvik avdeling ligger i Larvik by, der målgruppen er unge lovbrøyttere. Det er et fengsel med høyt sikkerhetsnivå. Norske fengsler drives etter den såkalte importmodellen. Det betyr at ulike instanser ute i samfunnet leverer tjenester til de innsatte i fengslene, på samme måte som de også leverer disse tjenestene til personer i samfunnet utenfor fengslene. Eksempler på slike tjenester er helsetjenester, skole/utdanning, NAV-tjenester, kultur og bibliotek tjenester.

Tiltak

Sentralt i både kulturarbeidet og folkehelsearbeidet er mennesket, mangfold og møteplasser.

Fritidsklubbene, kulturskolen, kulturlivet, lokalmiljøene og lag og foreninger er viktige lokale møteplasser. Kulturaktiviteter er et positivt virkemiddel i inkluderingsarbeidet rettet mot innvandrere med annen kulturbakgrunn, innflyttere fra andre deler av Norge og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Psykisk helse og trivsel kan styrkes ved å bruke kunst og kultur som virkemiddel for å skape opplevelser som bygger identitet, selvrespekt, tilhørighet, mestring, trygghet, deltakelse og involvering.

Med litt ekstra ressurser, kompetanse og innsats kan mangfoldsarbeidet på disse arenaene styrkes for å sikre et inkluderende aktivitetstilbud tilpasset alle. I noen tilfeller kan det være behov for å opprette nye aktiviteter. Både nye kulturskoleplasser i nærmiljøene og musikkfabrikkene åpner for det.

3.3 Kultur som driver i steds- og byutviklingen

OVERORDNA MÅL

- Øke befolkningens trivsel og tilhørighet til Larvik ved bruk av kulturelle virkemidler i stedsutviklingen.
- Med kultur som drivkraft styrke Larviks stedsidentitet og attraktivitet. Bidra til økt tilflytning, tiltrekke næringsliv og tilreisende.
- Utvikle gode sosiale møteplasser og arenaer for kunst og kultur.

Menneskene er den viktigste infrastrukturen i framtidens sted- og byutvikling. Det er i møtet mellom mennesker idéer skapes og innovasjon oppstår. Derfor er det viktig at samfunnet tilrettelegger for at folk møtes. Sosiale møteplasser og arenaer som tilrettelegger for attraktive, levende byer og tettsteder hvor mennesker møtes vil være med å legge grunnlaget for et innovativt og inkluderende samfunn. For å fylle arenaene med aktiviteter vil det lokale organisasjons- og kulturlivet kunne spille en vesentlig rolle. Det bør derfor tilrettelegges for at kultur kan være en sterk driver i by- og stedsutviklingen i Larvik.

En god stedsutvikling er avgjørende for om et sted oppleves som attraktivt både blant eksisterende og potensielt nye innbyggere. Stedsutvikling handler mye om å skape en identitet og en følelse av tilhørighet blant innbyggerne i lokalsamfunnet. Kulturmeldingen (2014) peker på en økende interesse for lokal egenart og lokal kultur som en vekstkraft, både som kilde til økonomisk vekst, men også som kilde til tilhørighet og identitet. I denne sammenheng er et rikt og mangfoldig kulturliv viktig i seg selv, men kultur kan også være et virkemiddel for å fremme Larvik i konkurransen om å tiltrekke seg innbyggere og næringsliv. Smarte, effektive og hyggelige byer og tettsteder – der folk møter hverandre, kjenner hverandre og frigjør tid til å være sammen vil vinne i konkurransen.

I et stedsutviklingsperspektiv er det viktig å sette mennesket først. Det må lages byer og tettsteder for mennesker. En bevisst stedsutvikling vil gjøre det mulig å øke folks livskvalitet og næringslivets verdiskapingsevne på en bærekraftig måte. Forståelse av folks fysiske og sosiale behov er avgjørende for å få til dette. Det er nødvendig å stille spørsmålet om hva som skal til for at framtidens arbeidskraft vil finne det attraktivt å bo og jobbe i nettopp Larvik.

3.3.1 STEDSIDENTITET

Larvik har en rik kulturarv som skal bevares, forvaltes og formidles. Kulturlandskap, kulturmiljøer og kulturminner gir særpreg til byer og steder og er viktige ressurser i stedsutviklingen. Dette gjelder både den lokale identitetsfølelsen og i utvikling av historiske attraksjoner. Ved å utnytte Larviks egenart i steds- og byutviklingen ivaretar og aktualiserer vi kulturarven. På den måten kan Larvik fremstå med en unik stedsidentitet.

Kysten

Med over 120 km kystlinje er Larviks historie og kulturarv preget av det maritime og utnyttelse av havet i både nærings- og rekreasjonskontekst. Thor Heyerdahl og Colin Archer har i stor grad bidratt til å plassere Larvik på kartet som en kommune med rik maritim historie. Steder som Stavern, Mølen, Kyststien og Svenner er unike steder som betyr mye for mange. For i tillegg til nærings- og rekreasjonsperspektivet handler det også om identitet og tilhørighet. Dette viser seg blant annet gjennom bosettingsmønsteret der fler og fler søker mot sjøen. Identitetene, historikken og tilhørigheten innbyggere har til kysten og havet, må ivaretas i utviklingen av Larvik.

Skogen

Store deler av Larvik er dekket av skog. Skogsdrift gjennom mange år har resultert i en skogkultur rik på tradisjoner. Skognæringen har en lang historikk og er fortsatt svært dagsaktuell. Det å søke til skog og utmark i rekreasjonssammenheng er viktig for flere og forskning viser at natur, og da spesielt skogen, er viktig i sammenheng med folkehelsen. Mange har i tillegg en tilhørighet og identitet som er knyttet til skog. Dette kommer frem både i sammenheng med Bøkeskogens unike posisjon i Larvik og i de større skogkledde områdene i Kvelde, Svarstad og Lardal. Larviks nye kommunevåpen med treet som motiv, symboliserer nettopp denne flersidigheten: skogsdriftens betydning for vekst og næringsvirksomhet, samt viktigheten av skogen som trivselsfaktor og rekreasjonskilde. Identitetsfølelsen knyttet til skogen skal ivaretas og foredles i lys av den rike historikken.

Elva

Larvik kommunes nye kommunevåpen symboliserer også vannveiene, da spesielt Lågen og Farris-vassdragene. Tradisjoner og identitet tilknyttet disse har gjennom historien vokst frem gjennom næringsvirksomhet som energiproduksjon, industri og laksefiske. Kjærra fossepark i Lardal er et friområde som er tilrettelagt for publikum, og er et av de mest besøkte kulturhistoriske stedene langt Lågen. Dette er et historisk ressurscenter når det gjelder laksefiske og sted for ulike kulturarrangementer, samt et yndet mål for fiskere den dag i dag.

Vassdragene betyr mye for mange og er en viktig del av Larviks identitet, som skal utvikles videre.

Kulturlandskap

Kulturlandskap er en helhetlig måte å se landskapet på, hvor både natur, kultur, historie og dagens aktivitet og mennesker inngår. I vid forstand er kulturlandskap landskap som er betydelig påvirket av menneskelig virksomhet. Slike landskap kan være verneverdige utfra flere synsvinkler. De dokumenterer tidligere driftsformer og gammel bondekultur, og de sikrer noen oaser i et ellers ensartet jordbrukslandskap, og gir dermed grunnlag for et rikere plante- og dyreliv. Endelig, og ikke minst, virker kulturlandskap estetisk berikende på vår opplevelse av omgivelsene. Som ledd i en nasjonal registrering i 1992–1994 fikk 14 kulturlandskap høyeste prioritering i Vestfold. Fire av disse finner sted i Larvik: Ono nedre, deler av Roligheten og Rauan, området omkring indre Viksfjord med Vikerøya, og beitemarkene ved Kaupangkilen og Drengskilen.

Byen

Mye av det bedriftene skal leve av i fremtiden er ennå ikke skapt. Næringslivet må trekke til seg kreative mennesker for å skape verdier. Disse personene etterspør urbane kvaliteter. Byrommene vil derfor få stor betydning, for det er her mange av fremtidens arbeidstakere ønsker å møtes for å utveksle ideer og utvikle sine nettverk. Fremtidens by- og nærings-utvikling må derfor sette møte mellom mennesker i sentrum for byutviklingen. By- og næringsutvikling henger altså mer sammen enn før. Tidligere var næringslivets største verdier knyttet til bygninger, varer og maskiner. I dagens og framtidens næringsliv er de største verdiene i hodene til mennesker med kompetanse og kreativitet, og disse hodene blir det konkurranse om å få tak i. Mange av framtidens arbeidstakere ønsker seg byliv og gode stedskvaliteter hvor de kan møte andre og hvor det er enkelt å komme seg rundt. En må spørre seg om hva som skal til for at framtidens arbeidskraft vil finne det attraktivt å bo og jobbe i Larvik. Larvik har behov for å utvikle en bykultur.

By- og steds kvalitet kan forstås som et omfattende spekter av by- og stedsressurser: byrom, byfunksjoner, byliv, møtesteder, stemninger, atmosfære med mer. Betydningen av disse urbane ressursene for innovative virksomheters attraktivitet overfor aktuelle arbeidstakere vil være vesentlig. Sosial kapital er verdien av velfungerende nettverk i et byområde, i et samfunn og er av stor verdi. Et nettverk av verdiskapende relasjoner som forbinder mange mennesker, miljøer, virksomheter og organisasjoner etablerer et utviklingsklima som fremmer kunnskapsdeling, innovasjon, nye produkter og økonomisk vekst.

3.3.2 KULTURELLE VIRKEMIDLER

Offentlige rom og møteplasser

Det må tilrettelegges for at kultur kan være en sterk driver i by- og stedsutviklingen blant annet ved å satse på tilrettelegging for at folk kan møtes. Gode offentlige rom og grønne områder er helt avgjørende. Dette er steder der vi

kan møte andre og være del av et fellesskap, samtidig som de gir en frihets- og romfølelse utenfor innbyggernes private hjem.

Byer og tettsteder trenger et bredt spekter av tilgjengelige offentlige områder i lokalmiljøene, som lekeplasser for barn og familier, lokale parker og rolige områder som bringer mennesker nærmere naturen. Det er også behov for andre typer offentlige rom, som store og små plasser der folk kan samles og delta i kommersielle eller kulturelle aktiviteter. Et slikt mangfold av offentlige rom i byer og tettsteder gjør det lettere for befolkningen å få dekket sine sosiale behov.

Forskning har vist at menneskeorienterte og tette lokalmiljø, som er grønne, trygge, gang- og sykkelvennlige legger til rette for tillit, spontan sosialisering, generøsitet, åpenhet og økte mellommenneskelige relasjoner. Derfor er det i Larviks interesse at det satses på å utvikle slike typer lokalmiljøer. Kulturlivet kan bidra på vesentlige måter til denne type stedsutvikling. Larvik har allerede flere slike levende sosiale møteplasser, ikke minst på grunn av kulturlivet, men det er fortsatt et stort potensiale for utvikling på dette feltet. Et aktivt kulturliv er en forutsetning for et attraktive byer og steder.

De sosiale og kulturelle elementene ved byen blir ofte glemt i moderne planlegging og utbyggingsprosjekter. Det er behov for å kartlegge og synliggjøre disse elementene. Hvorfor bruker folk offentlig rom og møteplasser i byene og sine nærmiljøer? Hvilke aktiviteter finner sted der? Hvem deltar i disse? Hva kan gjøres for de gruppene som ikke bruker dem? Det bør være et mål å finne ut hva som ligger til grunn for bestemte atferdsmønstre, og deretter bruke denne kunnskapen i arbeidet med å utvikle byene og tettstedene kommunen.

Det er viktig å ha fokus både på de myke elementene som kan kalles kulturen eller bruken av byene og tettstedene, og de harde elementene som veiene, gatene, bygningene og de fysiske omgivelsene. De myke og harde elementene må gå hånd i hånd.

For Larvik sentrum har kommunen utarbeidet en formingsveileder for å sikre kvalitet og helhetlig utforming av byrommet, med vekt på estetiske kvaliteter og god byggeskikk i den videre utviklingen av byen. Denne veilederen vil være et viktig samhandlingsverktøy når fysiske omgivelser og miljøer i Larvik sentrum skal planlegges og utvikles videre.

Utfordringen ligger i å skape de alternative arenaene for utstillinger, arrangementer og overraskende elementer ute i det offentlige rom, som er virkelig åpne i sin form, mangler tidsskjema og ofte heller ikke har noen varighet utover øyeblikket. For å fylle arenaene med aktiviteter vil det lokale organisasjons- og kulturlivet spille en vesentlig rolle.

Kultur som appellerer til hele sanseapparatet, og som foregår på små og fleksible arenaer, kan være veien til de virkelige og bestandige konkurransefortrinn hva kultur som aktør i stedsutvikling angår.

Sommeren 2017 gjennomførte ungdommene tilknyttet ByLab i Larvik en "pop-up" bakgårds kafé med utekino i sentrum. I løpet av få dager forvandlet de et sliten og igjengrodd bakgård (med stort potensial), til en møteplass som ble godt besøkt de to dagene kaféen sto oppe. Dette viser hvordan bakgårder/passasjer og byrom kan benyttes på nye måter, og hvordan de kan forvandles til levende møteplasser og arenaer hvor kulturlivet kan være med å fylle de fysiske rammene med aktiviteter.

Det finnes flere flerfunksjonelle bygg i Larvik som er gode møteplasser, både Biblioteket, Bølgen Kulturhus, Sliperiet Kulturverksted, Teaterhuset Munken, Tollerodden, Fredriksvern Verft og Bygdetunet i Lardal, er eksempler på hvor kunst og kultur står i sentrum hvor folk samles og danner fellesskap. Det er viktig at betydningen av slike steder vektlegges, og at det legges til rette for at slike møteplasser hele tiden kan utvikle seg. Dette er knutepunkter i kulturlivet, men også i mange enkeltmenneskers sosiale liv. Det må sørges for at disse møteplassene har lav terskel for å delta, og at de appellerer til et bredt innbyggermangfold ved å være åpne i sin form for alle målgrupper.

Spillemidler til lokale kulturhus skal bidra til egnede lokaler, bygninger og utearenaer som gir rom for ulik kulturell virksomhet. Tilskudd kan gis til kulturhus, flerbrukslokaler, eller spesiallokaler for kunst og kultur, som bibliotek, bygg for museum eller andre kulturverntiltak, scene kunstlokaler, konsertsal eller formidlingslokaler for billedkunst. Søknader behandles i kommunen før disse oversendes Vestfold fylkeskommune for videre oppfølging etter gjeldende retningslinjer.

Kunst i offentlige rom

Offentlige rom som er gjennomtenkt og innehar god estetikk og kunst er viktig for befolkningens trivsel, og er med på å skape gode bo- og oppvekstmiljøer for innbyggerne. Samtidig kan det være med på å gjøre Larvik til en spennende og attraktiv kommune utad. Kunst i offentlige rom, både uteområder og i bygg tilgjengeliggjør kunst for svært mange, siden kunsten befinner seg på fellesarenaer hvor folk ferdes og oppholder seg. På den måten er bruken av kunst i offentlige rom et uttrykk for en demokratisk tanke som hevder alles rett til å oppleve kunst. I tillegg til at kunsten kan gi positive opplevelser av de fysiske omgivelsene folk ferdes i, kan den også benyttes integrert som et aktivitets- og sanselement, altså som mer interaktiv kunst. For eksempel kan en skulptur brukes til klatring og lek, kjennes på eller lyttes til.

Et godt eksempel er boketreet som er plassert på Larvik torg, og hvordan dette ble til ved et prosjekt der både

innbyggermedvirkning, profesjonell utføring av kunstnere og arkitekter, hensyn til lokal historie og stedsidentitet, stod sentralt, samtidig som resultatet skulle ha funksjon som et lekeapparat og et estetisk løft for torget.

Street art-prosjektet med æresborgerne i Larvik sentrum er for øvrig et annet eksempel på hvordan en kunstform kan gi nytt liv og perspektiver til eldre og slitte bygninger og rom, samtidig som det formidler noe viktig om Larviks historie og identitet. En påminnelse om storheter fra Larvik, og en videreformidling av æresborgernes liv og virke til yngre generasjoner.

Kunst i offentlige rom (KORO) er en statlig etat under Kulturdepartementet, som har som hovedoppgave å sikre at flest mulig skal kunne oppleve kunst av høy kvalitet i offentlige inne- og uterom over hele landet. Som statens fagorgan for kunst i offentlige rom, arbeider KORO med utgangspunkt i fire statlige kunstordninger, hvorav to av dem ivaretar lokale og regionale miljøer: kunstordningen for kommunale- og fylkeskommunale bygg (KOM), og ordningen for kunst i uterom (URO) hvor det arbeides med kunst i allmenne, frie offentligheter og som oftest i uterom. Dette er viktige ordninger som både kommunen og institusjoner, organisasjoner, kuratorer, produsenter og kunstnere i kommunen, kan benytte seg av i arbeidet med kunst i offentlige rom.

Larvik kommune har en egen kunstordning for kunstnerisk utsmykning av kommunale bygg og anlegg. Målet med denne ordningen er å bidra til økte estetiske omgivelser og samtidig eksponere innbyggerne for god kunst. Ordningen er verdifull for å ivareta kunstfeltet, og sørger for at kommunens innbyggere får oppleve kunst av høy kvalitet og utført av profesjonelle kunstnere, i offentlig bygg og anlegg. Ordningen innebærer at en prosentandel av byggeprosjektets kostnadsramme øremerkes kunstnerisk

utsmykking. Det opprettes et kunstutvalg for hvert prosjekt, som består av en folkevalgt, en administrativt ansatt i kommunen, byggets arkitekt, en representant for brukere av bygget, samt en kunsthaglig konsulent. Dette utvalget gjennomgår en grundig prosess, hvor stedsanalyse, tematikk, bruker involvering, og valg av egnet kunstner, vurderes for å sikre best mulig kunstprosjekt på stedet.

Kommunen har en ordning med Kunstfond, hvor 2% av salgssummen ved salg av bebyggede kommunale eiendommer tilføres kunstfondet. Denne ordningen sikrer at det er anledning til å gjøre innkjøp av kunst til eksisterende kommunale bygg og anlegg.

Kunstforum er en ordning kommunen har etablert som et rådgivende organ for kulturadministrasjonen i kommunen, og som skal være en faglig høringsinstans i spørsmål som omhandler kunst i offentlige rom. Kunstforumet består av en representant fra Kulturavdelingen, en eller to representanter fra Planavdelingen, og ett medlem fra Kultur- og oppvekstkomiteen. Ved behov benytter forumet en kunstkonsulent for ytterligere faglig vurdering. Kunstforumet skal arbeide for at offentlige rom er gjennomtenkt og ivaretar god estetikk.

Samtidig som det må være rom for å tilrettelegge og åpne opp for de spontane og midlertidige prosjektene og installasjonene, er det viktig at det også foretas en kvalitets-sikring av disse, og en slik rolle bør Kunstforumet inneha. Utfordringen i dag er at mandatet til dette kunstforumet ikke fungerer tilfredsstillende, som følge av en mangel på overordnede retningslinjer for oppføring av kunst i offentlige rom. Erfaringene viser at ikke alle saker som vedrører dette saksfeltet går via Kunstforumet til uttalelse og faglig vurdering. Hvilke saker som sendes forumet til høring kan virke tilfeldig, og ordningen fungerer dermed ikke etter hensikten. Kunstforumets mandat bør derfor

spisses og løftes. Det bør utarbeides overordnede retningslinjer for oppføring av kunst i offentlige rom. Disse skal være førende for kommunen når prosjekter skal vurderes. De samme utfordringene gjelder gaver som blir gitt til kommunen i form av kunstverk. Kommunen bør ha et eget gavereglement slik at kommunen på best mulig måte skal kunne ivareta gaver som kommunen takker ja til.

Kommunen eier flere kunstverk. Enten som integrert verk av kommunens bygninger, eller som kunst i form av malerier, fotografier og andre bilder. Per i dag finnes ingen fullstendig oversikt over all kunst i kommunal eie. Det er viktig at kommunen har oversikt over disse verdiene. Verkene må vurderes med hensyn til økonomisk verdi og forsikring.

Flere av kunstverkene og skulpturene har behov for opprustning og vedlikehold. Skal nye verk settes opp, bør det sørges for at det følger en plan for fremtidig vedlikehold. Kulturavdelingen i Larvik kommune, Vestfold Fylkeskommune og Tønsberg Kommune, er samarbeidspartnere i startfasen av et prosjekt igangsatt av Larvik Kunstformidling. Målet er å utvikle en digital formidlingsplattform for kunst i offentlige rom. Plattformen skal bli en ny og innovativ måte å oppleve kunsten i kommunen på. Den vil kunne benyttes av kunstformidlere i museet, kunstforeninger, historielag og i barnehage og skole.

Kunstnerne kompetanse er en viktig og verdifull ressurs i planleggingen av utforming av offentlig rom. Kunstnerne perspektiver og kreative tilnærminger gjør at rom og steder kan formes, sees og oppleves på helt nye måter. Kunst kan gi rommene et estetisk løft. Den kan trigge flere sanser og slik stimulere til nye erfaringer og nye måter å bruke rommene på. Kunstnerne bør derfor i større grad involveres og benyttes i planprosesser relatert til utforming og utvikling av offentlige rom.

Et godt eksempel på involvering av kunstnere i utformingen av offentlige rom, er byutviklingskonseptet Mosaikk i Skien. Skien kommune har i samarbeid med gårdeiere og næringsdrivende pusset opp flere bakgårder i sentrum av byen. Dette har skapt nye sosiale møteplasser og snarveier gjennom gårdsrommene som vil gjøre sentrum til et mer levende og attraktivt sted. Prosjektet er et kreativt og kulturelt byutviklingsprogram med kunst som katalysator, og med en visjon for fremtidig byutvikling forankret i byens historie og egenart. Profesjonelle kunstnere, arkitekter og designere er premissleverandører av bakgårdene som prosjekteres. Det har blitt utarbeidet en kunstplan for hvert sted. Mosaikk forsøker å vise eksempler på spennende innhold i eldre bygårder. Eierne har ansvar for innholdet i bygningene, mens kommunen bidrar med opprustning av utearealer. Dette for å vise at den eldre bebyggelsen har en lang levetid og verdi – og at den kan innlemme nye funksjoner uten å forringe viktige kulturminner. Kommunen setter fokus på livet mellom husene, og hvordan uterom kan være en pådriver for å blåse nytt liv i en gammel by.

3.3.3 KULTURARV

Den materielle kulturarven består av bygninger, historiske steder og miljøer, kulturlandskap og gjenstander med mer, og den immaterielle kulturarven omfatter språk, kunnskap og ferdigheter, kunstneriske uttrykk, tradisjoner og skikker. Kulturarv er med andre ord et stort og mangfoldig felt. Historielagene, kulturvernorganisasjonene og Larvik museum har en sentral rolle i arbeidet med å ivareta den lokale kulturarven. Kommunen har også en avgjørende rolle å spille på dette feltet, og har ansvar for forvaltning og ivaretagelse av nyere kulturarv og arv som er fredet og verneverdig. Ansvarer handler også om formidling ved å sørge for at nye generasjoner har kjennskap til både den materielle og immaterielle kulturarven som er i Larvik. Et viktig verktøy for å ta vare på mangfoldet av kulturminner, kulturmiljø og landskap er Plan og bygningsloven som er forpliktende i arealplanleggingen.

Kommunen må samarbeide med frivillige organisasjoner og andre kulturaktører for å sikre god ivaretagelse, videreutvikling og formidling av Larviks kulturarv. Det må erkjennes at administrasjonen i kommunen har behov for en styrking av resurser og kompetanse på dette fagfeltet, for å kunne besørge kommunens forpliktelser. Kulturarv må vies mer plass som kommunalt saksfelt for at kommunen skal kunne være en sentral aktør og pådriver i samhandlingen med eksterne aktører. Kulturarvfeltet er stort og omfattende. Når det gjelder den materielle kulturarven er dette et felt som bør bli gjenstand for et eget planarbeid fra kommunens side. Larvik kommune bør utarbeide en egen kulturminneplan. En slik plan vil gi en oversikt over viktige kulturminner og kulturmiljøer, og vil inneholde en plan for forvaltningen av disse. Planen vil gi kunnskap om fortiden og avklarer hvilke kulturminner man vil ta vare på i fremtiden.

3.3.4 KULTUR- OG STEDSUTVIKLINGSPROSJEKTER

Det finnes mange gode eksempler på hvordan kunst og kultur kan brukes som drivkraft i steds- og byutviklingen. Det gir spennende kryssninger mellom aktører som fører til gode resultater. Dette oppnås fordi kunsten og kulturen har en helt egen tilnæringsmåte og evne til å gi nye kreative perspektiver. Slike resultater kan man få ved å vie plass til kultur i stedsutviklingen.

Æresborgerne

Larviks fem æresborgere: Thor Heyerdahl (oppdager), Arne Nordheim (komponist), Antonio Bibalo (komponist), Carl Nesjar (billedkunstner) og Ingvar Ambjørnsen (forfatter). De er valgt ut i fra noen kriterier. De skal være født i Larvik eller bosatt her over lengre tid, ha hatt stor betydning for Larvik kommune, og være nasjonalt og internasjonalt anerkjent for sin virksomhet. Utvelgelse av æresborgere skal vedtas av kommunestyret.

I et steds- og byutviklingsperspektiv er æresborgerne viktige. Æresborgernes er anerkjent nasjonalt og internasjonalt. Denne kulturarven er verdifull og har stor betydning for profileringen av Larvik. Et fokus på æresborgernes liv kan være et verdifullt bidrag i synliggjøringen av Larvik.

Barn og unge i Larvik blir kjent med æresborgerne gjennom Den Kulturelle Skolesekken. Æresborgerne har et større potensiale via opplæring i estetiske fag og i formidling av kulturopplevelser. For andre kulturaktører kan æresborgerne være et spennende utgangspunkt for nye prosjekter. Æresborgernes kan være tema for festivaler, konserter, visuell kunst og utstillinger, teater, litteratur, film og andre former for kunstformidling.

Poesihovedstad Larvik

I januar 2016 startet Larvik kommune og Vestfold fylkeskommune samarbeidsprosjektet Poesihovedstad Larvik. Bakgrunnen for prosjektet er at Larvik og Vestfold fylke har en rik litterær arv. Nærmere 60 forfattere har med sin biografi, og/eller sin litterære produksjon tilknytning til Vestfold. Larvik har hatt noen av de mest kjente poetene, og var dermed et naturlig valg som poesihovedstad. Dikterne Hermann Wildenvey, Gunnar Reiss-Andersen, Bjørn Aamodt, Jonas Lie og Sigurd Mathiesen, bodde alle i kortere eller lengre perioder i Larvik.

I tillegg til den immaterielle kulturarven i form av poesien, har Larvik også dikterhjemmet Hergisheim å vise til. Her bodde Hermann Wildenvey fra 1927 og til sin død i 1959. Årlig deles Wildenveypriisen ut til en dikter eller formidler som har bidratt til å løfte samtidsdikningen.

Prosjektet Poesihovedstad Larvik har fire pilarer: litterær arv, poesiformidling, Poesiparken og Poesifestivalen. Prosjektet er både et kulturprosjekt og et steds- og byutviklingsprosjekt. Ideen om en Poesihovedstad handler om

å bringe poesien til alle. Et av målene er at poesien kan oppleves på nye arenaer. Som steds- og byutviklingsprosjekt legges det vekt på å kommunisere at poesien skal være tilgjengelig for alle. Et mål for Poesihovedstaden er å trekke veksler på den litterære arven som Larvik har, og gjennom nyskapende formidling skape attraksjonskraft.

Poesihovedstad Larvik har vært et prosjekt fra 2016-2018. Skal prosjektet gå over i ordinær drift krever dette økonomisk og administrativ forankring i Larvik.

Midlertidige installasjoner

Installasjoner i offentlig rom kan by på spennende krysningspunkter mellom flere aktører. Eksempler på ette er ByLabs «pop up» bakgårdscafe og Mosaikkprosjektet i Skien. Midlertidige installasjoner kan gi ulike lokasjoner nye kvaliteter og uttrykk. Skøytebanen på torget i Larvik sentrum er et godt eksempel på dette.

Sirene er et kunstprosjekt initiert av to kunstnere og en kunstformidler fra Larvik. Sireneprosjektet ble etablert prosjektet i 2014 og jobber for å øke forståelsen av kunstfeltet som en aktør i samfunnsutviklingen. De jobber tverrfaglig og er i bred dialog med flere kulturaktører og frivillige organisasjoner i Larvik. Kulturavdelingen i kommunen samarbeider med Sirene om et prosjekt hvor det skal utarbeides et åpent offentlig allrom. Dette rommet skal fylles med kunstnerisk innhold. Prosjektet har støtte fra KORO og er i startfasen av en prosess hvor både kunstnerens og arkitektens utforming, samt utarbeidelse med hensyn til plassering, gjenstår.

Vennskapskommuner

Larvik kommune har i dag to offisielle vennskapskommuner: Borlänge i Sverige og Frederikshavn i Danmark. Det jobbes for at Andorra i provinsen Savona i Italia hvor Thor Heyerdahl satte sine spor, skal bli en vennskapskommune. Slikt internasjonalt samarbeid kan være med på å gjøre Larvik til en mer attraktiv kommune. Larvik kommune kan i større grad utnytte vennskapskommuner både for det frivillige organisasjonslivet, kunstnere og andre kulturaktører, og virksomhetene i kommuneadministrasjonen.

Arrangementer

I løpet av et år gjennomføres det mange kulturarrangementer og festivaler i Larvik kommune. Disse gjennomføres enten av private aktører, frivillige organisasjoner, av kommunen, eller som samarbeidsprosjekter. Arrangørene er enten lokale eller eksterne aktører som søker seg til Larvik for å benytte passende lokaliteter.

Kultur- og idrettsarrangementer kan sees på som viktige stedsutviklingstiltak. I tillegg er slike arrangementer identitetsskapende og bygger omdømme for Larvik. De er selvforsterkende med tanke på at flere jobber sammen mot et felles mål. Arrangementer er viktige møteplasser og

skaper gode opplevelser for befolkningen og tilreisende. De skaper lokalt engasjement, gir bolyst og boglede, og kan være kilde til næringsutvikling og økonomisk vekst. Kulturarrangementer gir synergier på flere felt.

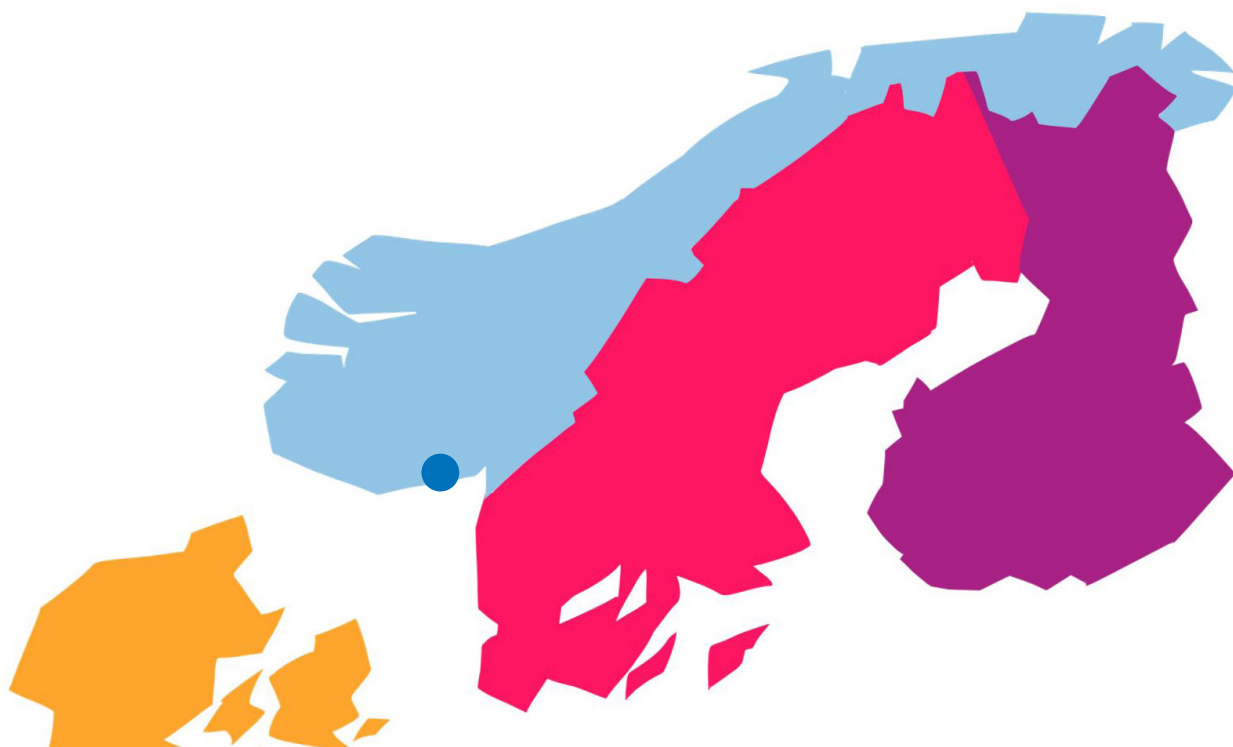
Et god eksempel på dette er Larvik Kulturnatt. Her bidrar lokale kulturaktører, frivillige foreninger og profesjonelle kunstnere til å skape nesten et helt døgn med kunst- og kulturopplevelser for alle aldersgrupper. Arrangementet viser mangfoldet og bredden som finnes i Larviks kulturliv. Det har blitt en viktig møteplass og viser styrken i hva man kan få til ved å jobbe sammen om felles mål. Arrangementet har vært avholdt i 14 år. Det har blitt en tradisjon i kommunen og på mange måter identitetsskapende for Larvik.

Larvik har flere unike arenaer for arrangementer, både innendørs og utendørs. Folkefesten på Tollerodden viser hvordan utearealet gir en fantastisk kontekst for å samle folk rundt et kulturarrangement. Bøkeskogen som en bauta gjennom flere generasjoner, har vært og er et viktig samlingssted for kulturarrangementer. Det samme kan sies om Kjærrafossen. Indre Havn har blitt en åpen og samlende plass for alle type målgrupper. Torget i Larvik sentrum har et stort potensiale. Stavernfestivalen har utnyttet golfbanen til å arrangere det som har blitt en av Norges største festivaler. Boligmappa Arena er Larviks største innendørs arrangementsarena. Flere arrangementsarenaer eies av kommunen og det finnes flere steder der det er muligheter for å lage små og store arrangementer. Det er viktig at kommunen imøtekommer og tilrettelegger på best mulig måte for arrangørene. Kulturarrangementene gir positive ringvirkninger i flere ledd, ikke minst engasjerer og aktiviserer de lokalbefolkningen i stor grad.

Arrangørkompetanse og veiledning

Kommunens må ha en tydelig rolle som tilrettelegger for gode kulturarrangementer i Larvik. Arrangører peker på at informasjon og kontaktpunkter ikke er tilgjengelig nok. Krav og godkjenninger til å kunne avholde arrangementer kan oppfattes som vanskelige overveldende. Det er derfor er det viktig at kommunen har et apparat som ivaretar og imøtekommer behovene fra alle type eksterne arrangører.

Et eksempel på god tilrettelegging for arrangører, er Trondheim kommunes opprettelse av et arrangementskontor organisert under kulturenheten. Arrangementskontoret er et ressurscenter for alle som driver med arrangementer i Trondheim. En viktig målsetning er å styrke det frivillige kulturlivet, støtte uetablerte arrangører, og bidra til bredde og mangfold i byens kulturtilbud. Arrangementskontoret gir råd og veiledning til arrangører, er medarrangør på spesielle prosjekter og bidrar både i planlegging og ved gjennomføring av arrangementer. Kontoret arrangerer også kurs og workshops innen arrangementsfaget, med tanke på kompetansebygging og rekruttering.

Prosjekt- og festivaltilskudd

Kommunen har en tilskuddsordning for frivillige lag og foreninger innenfor kultur- og fritidsområdet. På denne måten anerkjenner man de frivillige organisasjonenes sentrale rolle i kultur- og samfunnslivet. Kommunen har ikke en ordning der kommunalt kulturtilskudd kan tildeles støtte kulturaktører og -arrangører utenfor de frivillige organisasjonene. Det er flere aktører som ikke er organisert som lag og foreninger, men som gir viktige bidrag til bredde og mangfold i kulturtilbudet i kommunen. Dette kan gjelde større arrangementer med høy kunstnerisk profil, sterk soliditet og profesjonalitet. Disse kan ha et stort potensial til å profilere kommunen utad. En annen effekt er at de styrker innbyggernes trivsel og stolthet over hjemstedets særegne kvaliteter. Kommunen trenger derfor økonomiske ordninger som kan støtte opp om slike viktige bidrag til kommunens kulturliv. Dette vil samtidig styrke kommunens rolle som tilrettelegger og samarbeidspartner. Aktuelle tilskudd vil kunne være prosjekttilskudd til kunst- og kulturtiltak (åpne arrangementer, produksjoner og prosjekter), og tilskudd til spesifikke kulturarrangementer med stor attraksjonsverdi for kommunen, for eksempel «festivaltilskudd».

3.3.5 SAMHANDLING I STEDS- OG BYUTVIKLINGEN

Kultur kan tilføre Larviks by- og tettsteder aktivitet som vil bidra til å utvikle levende og attraktive steder. Dette er avgjørende for å tiltrekke seg fremtidens innbyggere og virksomheter. Dette krever en ny retning i by- og stedsutviklingen i Larvik. Det må skapes en kultur for by- og samfunnsutvikling. Eksisterende enkeltaktører og nettverk utgjør en stor ressurs i lokalsamfunnet og det offentlige kan tilrettelegge for kobling av disse og utløse ny samhandling, aktivitet, energi og kreativitet.

Det bør legges til rette for at innbyggerne i Larvik får muligheten til å påvirke innholdet, formen og funksjonen til stedene og de fysiske omgivelser som omgir dem. Det bør satses på innbyggermedvirkning gjennom samarbeidsprosjekter. Midlertidige prosjekter gjør det mulig å prøve ut nye løsninger og gir innbyggerne erfaring i at det er mulig å endre stedet man tilhører. Å satse på innbyggermedvirkning som metode for å styrke lokaldemokratiet og offentlige tjenester har både interne og eksterne fordeler for kommuner.

«Med hjerte for Arendal» er et eksempel på etablering av kultur for samskaping i utviklingen av en by og kommune. Prosjektet har gått fra oppsøkende virksomhet og aktiviteter i nabolag og byrom til en bred bevegelse. Med utgangspunkt i eksisterende nettverk skapes et større nettverk for samskaping, transformasjon og hverdagsinnovasjon. Det handler om å påvirke mentaliteten, kulturen og utviklingen i en by eller tettsted. Ressursene – det er oss det! - sier man i Arendal.

For å gjøre kultur til en sentral drivkraft i steds- og byutvikling i Larvik, er det en forutsetning at den kulturfaglige kompetansen som både kommunen, frivilligheten, kunstnere og andre profesjonelle kulturaktører og kulturinstitusjoner besitter, ivaretas og brukes gjennomgående i planleggingen av fremtidige Larvik. Samhandling mellom aktørene må styrkes. Det er avgjørende at det er en tett dialog og samhandling mellom virksomhetene i kommunen. Noen av disse er Kultur, Arealplan, Byggesak, Kommunalteknikk, Eiendom og aktuelle funksjoner i Rådmannens stab.

4. Kulturaktører

OVERORDNA MÅL

- Larvik kommune skal være en god støtte-spiller for frivilligheten, og legge til rette for en sterk og mangfoldig frivillig sektor innen kulturfeltet.
- Styrke kulturnæringene og legge til rette for en økt verdiskaping i kultur næringsvirksomhet.
- Legge til rette for at profesjonelle kunstnere har gode arbeidsvilkår i kommunen.
- Styrke samarbeidet mellom kommunen og kulturinstitusjonene.

Larviks kulturaktører er ryggraden i kultur mangfoldet i kommunen. I Larvik finnes et bredt spekter av kulturaktører innenfor felter som musikk, visuell kunst, teater, film og media, litteratur og kulturarv. Disse leverer kunst og kultur til ulike målgrupper i kommunen. Med kulturaktører menes både frivilligheten, profesjonelle kunstnere, andre kulturaktører, kultur næringer, kulturinstitusjoner og kulturenærer. Kulturaktørene er med på å påvirke barns oppvekstløp, vår følelse av tilhørighet og helsen vår, og er dermed helt avgjørende premissleverandører for at kommunen skal kunne oppnå målet om at kultur skal være den sentrale drivkraften i utviklingen av et mangfoldig og rikt liv for menneskene i Larvik. Kommunen skal være samarbeidspartner, støttespiller og tilrettelegger for de eksterne kulturaktørene, slik at de får utnyttet motivasjon og

kapasitet på best mulig måte. Kommunen ved virksomhet Kultur, idrett og fritid er en sentral kulturaktør og fagleverandør.

4.1 Frivilligheten

I kulturmeldingene fra 1970-tallet ble lokale lag og foreninger utpekt som viktige samarbeidspartnere til kommuner og fylker i iverksettelsen av den nye desentraliserte kulturpolitikken. Her ble det lagt til grunn at offentlige myndigheter ikke skulle påta seg kulturpolitiske oppgaver som kan løses på en bedre måte av frivillige organisasjoner, og at offentlige myndigheter skal gi støtte til frivillige organisasjoner på bakgrunn av kulturpolitiske vurderinger. Med denne politikken ble det understreket at de frivillige kultur- og fritidsorganisasjonene er viktige medspillere til offentlige myndigheter på kulturfeltet.

I tråd med dette har det frivillige kulturlivet gjennom lang tid vært en viktig del av den lokale kulturpolitikken over hele landet, men en særlig viktig rolle har de frivillige kulturorganisasjonene spilt i det lokale kulturlivet i distriktene, slik det også er i Larvik. Dette understreker den viktige rollen de frivillige kulturorganisasjonene og den øvrige frivilligheten spiller, for samhold og fellesskap i lokalsamfunnet. Frivillig sektors bidrag til mangfold, kultur, politikk og demokratiske holdninger er av stor samfunnsmessig verdi. Frivillig sektor er kanaler for engasjement, innflytelse og samfunnsdeltagelse.

Et aktivt organisasjonsliv, en aktiv og engasjert befolkning er viktig for at et samfunn skal være godt å leve og bo i. De

frivillige organisasjonene innen kunst og kultur er med andre ord helt avgjørende for å sikre et godt samfunn i Larvik for trivsel og god livskvalitet, dette kommer tydelig frem og er gjennomgående i hovedområdene for denne planen: oppvekst, folkehelse og helse og by- og stedsutvikling.

De frivillige kulturvirksomhetene har en særegen verdi som en åpen arena for deltakelse i kunstneriske og kulturelle aktiviteter. Det er en arena som gir mange mennesker mulighet til å uttrykke seg kunstnerisk eller kulturfaglig, uavhengig av ferdighetsnivå og formell kompetanse, og en arena hvor amatører og profesjonelle kunstnere kommer sammen, på grunnlag av en delt interesse for kunst og kultur. Ikke minst er det frivillige kulturlivet en viktig arena for kulturdeltakelse blant barn og unge. På samme tid som denne deltakelsen har egenverdi, bidrar den også til at de frivillige kulturorganisasjonene er kulturbyggende læringsarenaer.

Larvik har mange frivillige lag og foreninger som skaper meningsfulle fritidsaktiviteter og bolyst for innbyggerne. Samtidig skaper dette også et rikt kulturtilbud, både når det gjelder deltagelse, egenaktivitet og kulturopplevelser. Det er viktig for videre utvikling av lokalsamfunnet at kommunen har et kulturliv som bidrar til et variert fritids- og aktivitets-tilbud til alle aldersgrupper i befolkningen.

Larvik kommune skal legge til rette for at organisasjonslivet og den frivillige innsatsen skal opprettholdes og utvikles i årene som kommer. Til dette kreves en god samhandling mellom kommuneadministrasjon og frivilligheten. Kommunen har flere virkemidler som bør prioriteres for å kunne styrke organisasjonslivet innen kunst og kultur. I utarbeidelse av Kulturplanen ble det gjennomført møter der lag og foreninger, samt Larvik kulturråd, fikk komme med sine innspill. Det har også vært jevnlig dialog med representanter fra flere ulike foreninger underveis. Tilbakemeldingene viser at organisasjonslivets behov har noen fellestrekk, som peker i retning av hvilken rolle kommunen bør ha som tilrettelegger for det frivillige kulturlivet:

4.1.1 TILSKUDD OG ØKONOMISK FORUTSIGBARHET

Kulturloven gir kommunene et tydelig og forpliktende ansvar for å sikre det lokale kulturlivet. Sammen med private og frivillige organisasjoner skal kommuner og fylkeskommuner bygge den kulturelle grunnmuren i lokalsamfunnet. Dette innebærer blant annet at kommunene har et finansieringsansvar for kunst og kultur. Kulturloven slår fast at kommunen skal sørge for at bevilgningsnivået er tilstrekkelig til å fremme og legge til rette for et bredt spekter av kulturaktivitet lokalt, og at kommunen har ansvar for å sikre at kulturlivet har forutsigbare utviklingsvilkår.

Kommunalt kulturtilskudd til lag og foreninger er et målrettet og effektivt virkemiddel for å skape et bredt tilbud av kulturaktiviteter og -opplevelser, og støtte opp under det

brede forebyggende og skapende arbeidet som skjer i regi av frivillige organisasjoner. Tilskuddsordninger genererer mye aktivitet. Kulturtilskudd bevilges på bakgrunn av politisk vedtatte retningslinjer for tildeling, og tilskuddssøknadene gjennomgår en faglig vurdering for å sikre at tildelingen stimulerer til kvalitet og mangfold og bred deltakelse i kulturaktivitetstilbudet i regi av frivilligheten. Gjeldende retningslinjer for tildeling av kulturtilskudd til det frivillige kulturlivet, ble vedtatt av Larvik kommunestyre i 2017.

4.1.2 MØTEPLASSER OG NETTVERK

Flere lag og foreninger i Larvik etterlyser jevnlig samlinger eller nettverk der de kan treffes på tvers av sjanger. Slike møter og nettverkssamlinger ønsker kommunen å tilrettelegge for, og da i samarbeid med Larvik Kulturråd som representerer foreningene innen kunst- og kulturfeltet. Å skape en slike møteplasser vil kunne stimulere til samarbeid mellom frivillige, og mellom frivillige og profesjonelle aktører. Det vil også være en arena for å få til god dialog og samarbeid om viktig temaer som inkludering, om måter å sørge for bred deltakelse fra befolkningen og kompensere for barrierer som skyldes geografi, infrastruktur, økonomi og manglende tilbud. De flerkulturelle organisasjonene har meldt et behov om felles møteplasser og nettverk der de kan bli kjent med og samarbeide med det øvrige organisasjonslivet (utenfor innvandrersamfunnene). En side ved utfordringsbildet for flere frivillige foreninger handler om rekruttering, både av medlemmer/deltakere, og når det gjelder rekruttering av frivillige til verv i styre og administrasjon.

4.1.3 TILGJENGELIGE OG TILPASSEDE ARENAER OG LOKALER

Larvik har i dag flere gode og tilgjengelige arenaer både for øvelse, visning og fremføring. Det er viktig at kommunen på best mulig måte tilrettelegger for at disse arenaene er enkle og ta i bruk og størst mulig grad er kostnadsfrie. Høye husleie-, drifts- og vedlikeholdsutgifter skaper økonomiske utfordringer for organisasjonslivet. En annen utfordring er å finne egnede arenaer og lokaler som er tilpasset aktiviteten. Norsk musikkråd viser i denne sammenhengen til at et korps, et kor og et rockeband har forskjellige krav og behov til øvings- og framføringslokaler, men at det sjelden finnes slike spesialiserte lokaler tilgjengelig i kommunene. Larvik er i en privilegert situasjon som har et innholdsrikt kulturhus, Bølgen, som kan dekke mange behov i så måte. Det er viktig at kulturhuset jobber for at det er lav terskel for at det frivillige kulturlivet kan bruke huset, både når det gjelder tilgjengelighet og økonomi. Kulturhuset har kompetanse som er en viktig ressurs for foreningene. Det samme gjelder Sliperiet Kulturverksted, som en unik kommunal flerbruksarena. Her tilbys gratis øvingslokaler, tilgjengelig utstyr og fremvisningslokaler. Sliperiet bør i størst mulig grad være et hus for organisasjonslivet, andre kulturaktører samt kommunens kunst- og kulturaktiviteter.

4.2 Profesjonelle kunstnere

For å sikre et samfunn med et rikt og mangfoldig kulturliv er de profesjonelle kunstnerne viktige premissleverandører. Et levende samfunn kjennetegnes ved å ha et profesjonelt kulturliv som er aktivt, produserende og formidlende. For å få til dette er det viktig å legge til rette for at kunstnerne har gode og forutsigbare rammevilkår de kan virke innenfor. I denne sammenheng er det viktig å understreke at profesjonelle kunstnere her omfatter kunstnere innen for alle kunstsjangere.

Den kunstfaglige kompetansen og erfaringen som de profesjonelle kunstnere besitter, har en verdi i samfunnet i seg selv. Samfunnet er avhengig av at det utdannes profesjonelle kunstnere som har kunst som sitt arbeidsfelt og virke, og at kunst formidles til befolkningen for at innbyggerne skal kunne oppleve den kraften som kunsten har i et menneskelig perspektiv og et samfunnsperspektiv. Og for å sikre høy kvalitet i kunst- og kulturtilbudet er det behov for profesjonelle kunstnere og aktører som kan levere dette. Larvik må legge til rette for at kommunen er et attraktivt sted for kunstnere.

Under utarbeidelsen av Kulturplanen ble lokale profesjonelle kunstnere invitert til et møte hvor de fikk komme med sine innspill på hvordan er det å drive en kunstnerisk eller kulturelt virke i Larvik og hvordan kommunen på best mulig måte kan være en god tilrettelegger og samarbeidspartner for kunstnerne:

- Tilrettelagte lokaler og arbeidsfellesskap
- Bostøtte til kunstnere/artists in residence
- Flere utstillingsmuligheter
- Kommunen som tilrettelegger for fagnettverk

Skien kommune har etablert satsingen «Kunstnerbyen Skien» som et ledd i å imøtekomme utfordringene denne regionen har i forhold til å virke tiltrekkende på ulike miljøer og enkeltpersoner. Denne satsingen skal bidra til å revitalisere Skien som levende kulturby. Et tiltak er Spriten Kunsthall, som er et tverrkunstnerisk produksjons- og visningsrom. Lokalene benyttes både som produksjonssted for kunstneriske prosesser, og programmeres som et visningssted for kunst med skiftende utstillinger, konserter og andre kunstuttrykk. Kunsthallen inneholder også atelierer for kunstnere, hvorav 11 atelierer leies ut til profesjonelle kunstnere. Skien kommune subsidierer husleie.

I tillegg til å tilby lokaler, har Skien etablert et kunstnerstipend som består av opphold i Skien med vederlagsfri bolig, samt egnet verksted/atelier og et stipend på kr. 155.000. Kommunen utlyser også årlig to arbeidsstipend á kr. 30.000,- for profesjonelle kunstnere. Arbeidsstipendene kan tildeles profesjonelle kunstnere (skapende og utøvende) i tilfeller hvor kunstneren og/eller prosjektet har tilhørighet til Skien.

Virkemidlene som Skien kommune har tatt i bruk, er gode eksempler på hvordan denne kommunen har tatt tak i kunstfeltet, og løftet det med en målrettet satsing. Skien har på denne måten sett verdien av kunsten og kunstnere som en viktig brikke for å skape et levende kulturliv, og anerkjent kunstnernes avgjørende bidrag til samfunnsutviklingen i en kommune.

Larvik kommunes kulturplan skal være et strategisk verktøy for langsiktig og systematisk utviklingsarbeid for å synliggjøre og tilrettelegge for at kunstfeltet får en større og mer sentral plass i kommunen.

4.3 Kulturnæring

Kulturnæring er næringsvirksomhet basert på fremstilling av kulturelle uttrykk som arkitektur, design, film, foto, spill, reklame, litteratur, musikk, trykte medier, TV og radio, bibliotek, kulturarenaer, museum, gallerier, samt visuell og utøvende kunst.

Larvik skal styrke kulturnæringene. Kommunen skal, i samarbeid med andre aktører, legge til rette for flere næringsdrivende, mer samarbeid og økt verdiskaping i næringsvirksomhet basert på kunst og kulturelle uttrykk.

Fremstilling av kulturelle uttrykk kan gi to ulike produkttyper; håndverksmessig produksjon eller opplevelsesproduksjon. Fredriksvern verft er et eksempel på en kulturnæringsarena der det omsettes visuell kunst. Fra å være Norges første hovedstasjon for marinen, ble Verftet i 2002 åpnet for publikum. I 2016 besøkte 400 000 mennesker verftet. I en slik kontekst blir kulturnæringen en håndverksmessig produksjon. Det samme gjelder også produksjonen til forfattere, komponister og musikere. En stedbunden opplevelsesproduksjon gjelder produksjon av opplevelser som besøkende betaler for å se, eksempelvis Stavernfestivalen, Larvik gitarfestival og Larvik museum. De er formidler av opplevelser. Stavernfestivalen har siden oppstarten i 2001 vokst til å bli en av Norges største og viktigste festivaler i sin sjanger, med 45 000 besøkende i 2017. Innenfor opplevelsesproduksjonen må vi skille mellom aktører som i størst mulig grad ønsker å profitere på sin produksjon og aktører som av mer idealistiske grunner setter opp forestillinger, konserter, teaterstykker, revyer og liknende.

4.3.1 MENTORORDNINGEN

Kommunen samarbeider med KulturBiz om et mentorprogram hvor målet er å utvikle arbeidsplasser i kulturnæringene gjennom et aktivt og helsefremmende program. Ordningen har som mål å styrke kulturbedriftene, samtidig som mentorene, som består av seniorer, blir benyttet på en meningsfull og inkluderende måte. Mentorordningen er en av flere mulige måter kommunen kan støtte opp under kreative næringer.

4.4 Kulturinstitusjoner

4.4.1 KOMMUNALE INSTITUSJONER:

Biblioteket

Biblioteket er en unik kulturell arena. Med sin lave terskel, trygghet og gratis tjenester tiltrekker biblioteket seg alle, uansett bakgrunn, alder, økonomi og tilhørighet. Folkebiblioteket utgjør et kulturelt fundament i samfunnet. Samfunnsoppdraget til et bibliotek handler om aktivt formidling av informasjon, litteratur og kultur. Med et fornyet mandat som møteplass og arena for offentlig samtale og debatt, er folkebibliotekene også blitt en viktig

møteplass og en arena for utveksling av kunnskap og kultur, i lokalsamfunnet. Bibliotekarene og veilederne i folkebibliotekene vil fremover spille en sentral rolle i å minske kunnskapskløften i samfunnet, med sin kompetanse på veiledning, formidling og innhenting av informasjon. Biblioteket i Larvik er et Litteraturhusbibliotek, og har et stadig økende aktivitetsnivå, med arrangementer som varierer fra språkkafé, litteraturformidling og kurs, til forfattermøter og kveldsarrangementer for voksne. I Larvik har hovedbiblioteket utfordringer knyttet til et umoderne bygg, som ikke er tilrettelagt for å møte det nye mandatet og den videre satsningen på bibliotek som Litteraturhusbibliotek.

Sliperiet Kulturverksted

Sliperiet Kulturverksted er lokalisert i Hammerdalen i nye og moderne lokaler. Kulturverkstedet rommer Studio Nille, Larvik kulturskole og kommunens kulturadministrasjon. I tillegg er Sliperiet en arena som huser seminarer, konserter, eventer og andre arrangementer. Mange av disse arrangementene holdes i Presseromsalen, som er Sliperiets største sal.

Sliperiet Kulturverksted skal være en kulturell og kunstfaglig møteplass for alle; barn, ungdom, voksne og eldre, og amatørkunstnere og profesjonelle kunstnere innen alle kunstformer. Det er viktig at Sliperiet fortsetter å utvikles og styrkes som arena for kulturarrangementer, og som et flerbrukshus for lag og foreninger, samtidig som denne arenaen også må styrkes som en uformell møteplass. Kulturverkstedet skal være dagsaktuelt, moderne, og en kilde til inspirasjon. Dette fordrer en god samhandling internt, og en økt satsing på Sliperiet Kulturverksted som et knutepunkt for kulturaktører i Larvik.

Andre sentrale kommunale kulturinstitusjoner er Huldrehallen, Heyerdahl-huset og Bøkeskogen.

4.4.2 DELVIS KOMMUNALE KULTURINSTITUSJONER: Kulturhuset Bølgen

Bølgen kulturhus stod ferdig i oktober 2009 og er organisert som et kommunalt foretak. Kommunen overfører totalt 4,7 millioner kr til drift av Kulturhuset, i 2018 ble det også bevilget ytterligere 2,5 millioner kr til investeringer. Huset inneholder kino, konsertsaler, galleri og kafé. Bølgen skal være en arena for nasjonale og internasjonale kulturuttrykk, samt for lokalt kulturliv. Huset skal invitere til kulturelle og sosiale møter for et bredt publikum. Bølgen tilbyr også gode fasiliteter for eventer og konferanser.

Bølgens programtilbud og virksomhet lever opp til ambisjonene om å berike, bevege og begeistre. Bølgen skal tilby innbyggerne et mangfold av profesjonelle kulturytringer innenfor film, dans, musikk, billedkunst, teater og annet sceneuttrykk. Kulturhuset er for alle, og er en av de viktigste møteplassene i kommunen.

Gjennom samarbeid vil Bølgen bidra til at andre lykkes og til å lykkes selv. Bølgen skal være en naturlig samarbeidspartner for lokale og regionale arrangører. Bølgen har derfor over tid bevisst vært med på å bygge opp og legge til rette for kompetansemiljøer som Larvik Gitarfestival, Larvik Barokk, Larvik Vinylklubb og andre. Slike aktører får gode betingelser, og Bølgen bruker ressurser og kompetanse på å løfte krefter i lokalmiljøet.

Larvik Museum

Larvik Museum er en avdeling i Vestfoldmuseene IKS. Vestfoldmuseene ble opprettet som et interkommunalt selskap i 2009 ved sammenslåingen av museer og arkiv. Vestfoldmuseene eies av kommuner og fylkeskommune. Den årlige kommunale overføringen til Larvik Museum er 4,7 millioner kr.

Larvik Museums historie går tilbake til 1916 og dannelsen av Larvik og omegn museumsforening (LOMF) som tok et spesielt ansvar for Herregården. Larvik museum overtok forvaltningen av de eksisterende samlingene til LOMF og Foreningen Larvik Sjøfartsmuseum bestående av gjenstander, foto og arkivmateriale i 1995. Det hører til museets kjerneoppgave både å videreføre innsamling av gjenstander, foto og arkivmateriale knyttet til Larvik og omegns historie, og samtidig sørge for at samlinger og bygninger blir godt dokumentert og bevares for ettertiden. Grevskapets og residensbyen Larviks historie er sammen med den maritime historien bærebjelker i museets virksomhet. Ansvar et for drift og utvikling av de to fredete bygningene Herregården og Kirkestredet 5 er viktige oppgaver med spennende potensial for byen. Larvik Museum har siden 2002 hatt administrasjon og utstillinger i leide lokaler på

Langestrand. Leieavtalen utløper i 2021 og dette gir mulighet for relokalisering og utvikling av museet som en lokal møteplass, kulturhistorisk kunnskapssenter og attraksjon.

4.4.3 IKKE-KOMMUNALE KULTURINSTITUSJONER:

Kirken

Kirken er en viktig kultur- og tradisjonsbærer i kommunen. I kirken drives det en utstrakt kulturvirksomhet, med særlig vekt på musikk. Kirkene er ofte arena for korarbeid i mange former og for alle aldersgrupper. I tillegg er kirken en svært viktig konsertarena for lokale og nasjonale musikkrefter. De fleste av Larviks lokale kirker har godt kvalifiserte kirkemusikere som gjennom sitt arbeid driver en utstrakt musikalsk virksomhet, også i samarbeid med lokale musikkrefter. Kirken skal være åpen for et rikt mangfold av musikalske

uttrykk, som kan være med på å gjøre vårt distrikt til et attraktivt område både for musikere og tilhørere.

Andre sentrale ikke-kommunale kulturinstitusjoner er Teaterhuset Munken, Studio Nille, Tollerodden, Kjærra Fossepark, Klokkergården, Kaupang og Herregården.

5. Tiltak

5.1 Kunst og kultur i oppvekstløpet

OVERORDNA MÅL

- Styrke kunstfagene i oppvekst- og opplæringsløpet.
- Sikre bred tilgang og god kvalitet på kulturopplevelser og fritidsaktiviteter for barn og unge.
- Skape et mer inkluderende miljø for utsatte barn og unge, ved systematisk og langsiktig arbeid med kunst og kultur som verktøy.

Denne delen av kulturplanen beskriver tiltak som operasjonaliserer planens strategiske rammeverk. Tiltakene viser kommunens prioriteringer for kulturfeltet de neste ti årene, og hvem som er aktørene i utførelsen av tiltakene. Noen av tiltakene vil være langsiktige og gjelde for hele planperioden, mens andre tiltak har et mer kortsiktig tidsperspektiv. Tiltaksdelen skal være dynamisk og vil videreutvikles i løpet av planperioden. Tiltakene er ikke satt opp i prioritert rekkefølge, de er nummerert med hensyn til leservennlighet og enkel identifisering.

Noen av tiltakene vil kunne iverksettes fortløpende innenfor eksisterende økonomiske rammer, mens andre tiltak vil kreve ytterligere utredning og økonomi. Sistnevnte tiltak vil måtte ses i sammenheng med den årlige behandlingen av strategidokumentet eller ved rullering av kulturplanen. Skal planens innsatsområder og tiltak realiseres fordrer dette en klar administrativ og politisk prioritering.

Iverksetting av tiltak tidfestes i forhold til en firdeling av planperioden. Tiltakene er aktuelle og det vil arbeides med dem kontinuerlig i hele 10 års perioden etter iverksetting.

Nr.	Tiltak	Iverksettes	Ansvar
1	Styrke opplæringen i de estetiske fagene i barnehagen, ved å samhandle med Kulturskolen	1. periode	KO
2	Innføre Den kulturelle bæremeisen i barnehagene i Larvik.	1. periode	KO
3	Samhandling mellom KIF og Skole for å styrke opplæringen i de estetiske fagene i grunnskolen.	1. periode	KO
4	KIF deltar på skolens og barnehagens planleggingsdager, for å informere om kunstfag i læringsløpet.	1. periode	KO
5	Øke bruken av kunstfag som verktøy for integrering gjennom KIFs tjenester.	1. periode	KO
6	Økt bruk av KIFs tjenester i SFO.	2. periode	KO
7	Utarbeide ny temaplan for Den Kulturelle Skolesekken.	1. periode	KO
8	Utvikle Fargespill for å skape mer aktivitet for minoriteter.	1. periode	KO
9	Utvikle Fabrikken ungdomshus som en åpen og uavhengig integreringsarena, med fokus på kultur	1. periode	KO
10	Rendyrke Fabrikkens lokaler til møteplass for ungdom.	1. periode	KO
11	Videreutvikle UKM som møteplass for ungdom.	1. periode	KO
12	Videreføre Kulturlab som faglig og sosial møteplass tilpasset ungdommenes etterspørsel.	1. periode	KO
13	Utvikle Larvik kulturskole i tråd med nasjonal rammeplan og lokal fagplan.	1. periode	KO
14	Styrke Kulturskolen som sosial møteplass.	1. periode	KO
15	Utarbeide gradert elevavgift i Kulturskolen.	2. periode	KO
16	Strukturere samhandlingen mellom BUT og KIF om tilbud til utsatte barn og ungdom.	2. periode	KO
17	Sikre god kvalitet i kunst- og kulturtilbudet til barn og unge gjennom Marked for musikk, og utvikle dette sammen med Vestfold Fylke.	1. periode	KO
18	Styrke biblioteket i Larvik som en viktig møteplass for barn og unge.	1. periode	KO
19	Videreutvikle tilbudet til barn, unge og voksne med tilrettelagt behov.	1. periode	KO
20	Øke tilskudd til lag og foreninger innen kulturfeltet, som har barn og unge som målgruppe.	1. periode	KO

5.2 Kultur og Folkehelse

OVERORDNA MÅL

- Gi alle innbyggere (0-100) i Larvik kommune mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, kunst og kulturtilbud uansett hvor de bor, hvor de kommer fra, helse og funksjonsevne, språk, økonomi og sosiale forhold.
- Utvikle kultur- og fritidstilbudene som helsefremmende og inkluderende møteplasser, preget av mangfold, medvirkning og mestring.
- Synliggjøre og styrke kultur som en integrert del av folkehelsearbeidet.

Nr.	Tiltak	Iverksettes	Ansvar
1	Gjennom tilskudd og samarbeid stimulere frivilligheten til å tilrettelegge for at flere grupper kan delta i kultur- og fritidsaktiviteter i regi av frivillige.	1. periode	KO og HO
2	Stimulere til større deltagelse fra minoriteter både som aktører og deltagere i kultur- og fritidsaktiviteter.	1. periode	KO og HO
3	Sikre at alle som flytter til Larvik skal få informasjon om kulturtilbudene i kommunen.	1. periode	KO og HO
4	Bruke kunst og kultur som verktøy til å fremme og ivareta barn og unges helse.	2. periode	KO og HO
5	Utforme kultur- og fritidstilbudene slik at de ivaretar mangfold og fremmer god helse.	2. periode	KO og HO
6	Utforme kultur- og fritidsaktiviteter slik at mennesker med ulike funksjonsevner kan delta i aktivitetene.	2. periode	KO og HO
7	Gi alle barn og unge minst én kulturopplevelse hvert år.	1. periode	KO og HO
8	Utvide Den kulturelle spaserstokken til å omfatte kulturtilbud til hjemmeboende eldre.	3. periode	KO og HO
9	Sikre kulturopplevelser til alle sykehjemsbeboerne som ikke kan delta i felles-samlinger for beboerne.	3. periode	KO og HO
10	Etablere et kommunalt tilbud innen musikk- og kunstterapi.	3. periode	KO og HO
11	Styrke samhandlingen med helsesøstertjenesten for å etablere faglige og sosiale møteplasser for barn og unge.	2. periode	KO og HO

5.3 Kultur som driver i steds- og byutviklingen

OVERORDNA MÅL

- Øke befolkningens trivsel og tilhørighet til Larvik, ved bruk av kulturelle virkemidler i stedsutviklingen.
- Styrke Larviks stedsidentitet og attraktivitet for innbyggere, bidra til økt tilflytning og tiltrekke næringsliv og tilreisende, gjennom kultur som drivkraft.
- Utvikle gode sosiale møteplasser og arenaer for kunst og kultur.

Nr.	Tiltak	Iverksettes	Ansvar
1	Øke samhandling og dialog internt i kommunen om steds- og byutviklingsplanlegging.	1. periode	KO og AT
2	Styrke det kulturfaglige perspektivet i kommunens samfunnsplanlegging.	1. periode	KO og AT
3	Styrke samhandling mellom kommune, næringsliv og eksterne kulturaktører i steds- og byutviklingsprosjekter.	2. periode	KO og AT
4	Legge til rette for gode og fleksible sosiale møteplasser for kunst- og kulturaktiviteter og kunst- og kulturopplevelser.	2. periode	KO og AT
5	Tilrettelegge byrom som tilfredsstillende unge og unge voksnes ønsker om å ha uformelle arenaer og møteplasser med lav terskel for å delta.	3. periode	KO og AT
6	Videreføre og modernisere kommunens utsmykkingsordning etter nasjonale anbefalinger.	2. periode	KO og AT
7	Styrke Kunstforumets rolle som høringsinstans i all estetisk utforming av offentlige rom.	1. periode	KO og AT
8	Lage overordnede retningslinjer for oppføring av kunst i offentlig rom i kommunen, og et gavereglement for mottakelse av kunstgaver.	1. periode	KO og AT
9	Sørge for økonomiske midler til å gjennomføre digital registrering av kunst i kommunalt eie, og forsikre kunst av betraktelig verdi.	1. periode	KO og AT
10	Sørge for økonomiske midler og ansvarsavklaring for vedlikehold av kunst i kommunens eie.	3. periode	KO og AT
11	Tilrettelegge for utnyttelse av potensialet i eksisterende kulturarrangementer og målrettet arbeid for å gjøre Larvik kommune attraktiv som vertskap for større arrangementer.	2. periode	KO og AT
12	Øke arrangørkompetansen i kommunen og hos eksterne arrangører for å sikre gode kulturarrangementer i Larvik.	1. periode	KO og AT
13	Innføre ordning med arrangements- og festivaltilskudd.	1. periode	KO og AT
14	Fornye og forenkle kommunens arrangementsveileder, sikre god og tilgjengelig informasjon til arrangører, og sørge for at det er enkelt for arrangører å nå aktuelle kontaktpunkter i kommunen.	2. periode	KO og AT
15	Videreføre kommunens Byggeskikkpris og Bevaringspris for å anerkjenne og synliggjøre arbeidet som legges ned innen bevaring og estetisk og arkitektonisk utforming av bygg.	1. periode	KO og AT
16	Styrket satsing på æresborgerne som tema for kulturformidling i et stedsutviklingsperspektiv.	2. periode	KO og AT
17	Økt ressurs for utarbeidelse av en kulturminneplan for kommunen.	3. periode	KO og AT
18	Samle og øke kompetanse og ressurser i kommunen og innen virksomhet Kultur, idrett og fritid, for å besørge kommunens ansvar for å ivareta den lokale kulturarven.	3. periode	KO og AT

Fortsetter på neste side.

Nr.	Tiltak	Iverksettes	Ansvar
19	Utvikle Kaupang, Herregården og maritim kulturhistorie sammen med Vestfold Fylkeskommune og Vestfoldmuseene.	2. periode	KO og AT
20	Bruke Larvik kommunes kulturhistorie som et aktivt virkemiddel i steds- og byutviklingen.	1. periode	KO og AT
21	Forankre Poesihovedstad Larvik sammen med Vestfold Fylkeskommune.	1. periode	KO og AT
22	Tettere samarbeid med Vestfoldmuseene om videre utvikling av Larvik museums drift, lokalisering og innhold.	1. periode	KO og AT
23	Bruke «Formingsveilederen for Larvik sentrum» som verktøy for samhandling internt i kommunen, når fysiske omgivelser og miljøer skal planlegges og utvikles i Larvik sentrum.	1. periode	KO
24	Sørge for at kommunen søker på spillemidler for kulturhus.	1. periode	KO og Eiendom

5.4 Kulturaktører

OVERORDNA MÅL

- Styrke kommunens rolle som støttespiller for frivilligheten, og legge til rette for en sterk og mangfoldig frivillig sektor innen kulturfeltet.
- Styrke kulturnæringene og legge til rette for en økt verdiskaping i kulturnæringsvirksomhet.
- Legge til rette for at profesjonelle kunstnere har gode arbeidsvilkår i kommunen.

5.4.1 FRIVILLIGHETEN

Nr.	Tiltak	Iverksettes	Ansvar
1	Årlig indeksregulering av tilskuddspotten til lag og foreninger innen kulturfeltet.	1. periode	KO
2	Kommunen skal informere frivilligheten om kommunens foreningsoversikt på nett, og oppfordre de frivillige organisasjonene til å bidra til å holde denne kontinuerlig oppdatert.	1. periode	KO
3	Kommunen og Larvik Kulturråd arrangerer frivilligmarked som en visning og informasjonsarena for lag og foreninger til innbyggerne.	2. periode	KO
4	Styrke samhandlingen mellom kommunen og frivillige, for å sikre involvering og integrering av nye innflyttere.	1. periode	KO
5	Sørge for at det er gode og tilgjengelig lokaler og arenaer i kommunen for øvelse og fremføring.	2. periode	KO
6	Etablere en lett tilgjengelig felles kulturkalender i Larvik.	2. periode	KO
7	Hjelpe lag og foreninger med å nå ut med informasjon om sin virksomhet, ved å benytte kommunens informasjonskanaler.	2. periode	KO
8	Kommunen og Larvik Kulturråd fasiliterer et nettverk for lag og foreninger med jevnlig møtepunkter.	1. periode	KO
9	Videreføre kommunens Idrettspris og Kulturpris for å verdsette frivillig innsats fra personer, lag og foreninger.	1. periode	KO
10	Styrke Kulturadministrasjonen i kommunen med en egen kontaktperson som har tett dialog med det frivillige kulturlivet med mål om økt samhandling, og som kan tilby opplæring i blant annet å søke økonomisk støtte.	3. periode	KO

5.4.2 PROFESJONELLE KUNSTNERE

Nr.	Tiltak	Iverksettes	Ansvar
1	Legge til rette for felles lokaler som inneholder verksteder og utstilling- og fremføringsmuligheter.	3. periode	KO
2	Gi kunstnere mulighet til subsidiert leie av lokaler for verksteder, utstilling og fremføring.	3. periode	KO
3	Styrke kulturadministrasjonen med ekstra ressurs til å løfte kunstfeltet ved å være kontaktperson, koordinere nettverk og legge til rette ordninger for kunstnerne.	3. periode	KO
4	Sørge for at lokale og eksterne kunstnere har mulighet til rimelig opphold og tilgang til arbeidslokaler i kortere perioder, gjennom kunstnerstipend.	2. periode	KO
5	Innføre arbeidsstipend for profesjonelle kunstnere i Larvik.	2. periode	KO

5.4.3 KULTURNÆRING

Nr.	Tiltak	Iverksettes	Ansvar
1	Styrke kulturnæringene ved å ha et tettere samarbeid med kommunen som tilrettelegger og faglig ressurs.	2. periode	KO og AT
2	Tilrettelegge for en felles møteplass for kulturnæringer.	2. periode	KO og AT
3	Synliggjøre kulturnæringenes verdi for Larviks vekst og utvikling.	2. periode	KO og AT

5.4.4 KULTURINSTITUSJONER

Nr.	Tiltak	Iverksettes	Ansvar
1	Sikre at hovedbiblioteket i Larvik har egnede lokaler for utviklingen av biblioteket som litteraturhusbibliotek.	2. periode	KO og Eiendom
2	Styrke Sliperiet Kulturverksted som kreativ møteplass for alle.	1. periode	KO
3	I samarbeid med andre aktører etablere serveringsmuligheter i Sliperiet Kulturverksted for å styrke dette som en sosial møteplass.	1. periode	KO

Lovverk og andre relevante planer og dokumenter

- Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova), nr. 89, av 29.06.07
- Kulturutredningen 2014 (Kulturdepartementet)
- St.mld. nr. 22 (2004-2005): «Kultur og næring»
- Frivillighetserklæringen (Kulturdepartementet)
- «Samarbeid mellom frivillige og kommuner. Råd og veiledning til kommuner som vil inngå samarbeid med frivillige» (Inspirasjonshäfte utgitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2015)
- Stortingsmelding nr. 8: «Kulturell Skulesekk for framtida»
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), 61, av 17.07.98
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven), nr. 29, av 24.06.11
- Lov om folkebibliotek (folkebibliotekloven), nr. 108, av 20.12.85
- Rammeplan for Kulturskolen "Mangfold og fordypning"
- Strategisk kultur- og idrettsplan for Vestfold 2015-2018
- Retningslinjer for søknad om spillemidler til lokale kulturhus (Vestfold fylkeskommune)

Planverk, Larvik kommune:

- Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2020
- Plan for helhetlig oppvekst 2016-2020
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2013-2016 (rullert)
- Temaplan for integrering 2017-2020 Larvik kommune
- Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme i Larvik kommune
- Handlingsplan for fremtidens helse- og omsorgstjenester 2014-2020
- Næringsplan 2015-2020

**Larvik
kommune**

larvik.kommune.no